

Universiteit Utrecht

‘Hiphop en Hiplife’

**De manifestatie van seksualiteit in dans als indicator bij
Transformatieprocessen in Tamale**

Nina Frambach

Hiphop en Hiplife

De manifestatie van seksualiteit in dans als indicator bij
Transformatieprocessen in Tamale

Nina Frambach
N.Frambach@students.uu.nl
3121283
25-06-2009

Inhoudsopgave

Inleiding	P 5- 7
Hoofdstuk 1 Theoretisch kader	P 8- 16
Hoofdstuk 2 Context	P 17- 20
Hoofdstuk 3 'Dans als culturele expressie; traditie en communicatie'	P 21- 27
Hoofdstuk 4 'Dans als indicator van verandering'	P 28- 34
Hoofdstuk 5 'Spanningsvelden met betrekking tot verandering'	P 35- 40
Hoofdstuk 6 Afsluiting/ Conclusie	P 41- 44
Literatuur	P 45
Bijlage 1 Reflectie verslag	P 46- 47
Bijlage 2 Samenvatting in Engels	P 48

1 Inleiding

Tamale, Maart 2009 Hanan; 'Hiphop is the shit, You see Tupac understands where we are coming from...Thug life! My dream is to have a nice big car so I can Hustle around with bitches. Oh It's almost three o'clock I'm going to wash myself and pray to Allah, I'll be back in a few minutes...'

Mijn liefde voor dans is er met de paplepel in gegoten, mijn moeder gaf les bij een amateurvereniging en als driejarige mocht ik voor het eerst zelf de dansschoenen aantrekken. Van jongs af aan ben ik in aanraking gekomen met verschillende stijlen dans. Hiphop is al snel mijn favoriete stijl geworden en de hele hiphopcultuur heeft mij dan ook altijd gefascineerd. Dans heeft een belangrijke plek in mijn leven, het is een groot deel van wie ik ben, het maakt deel uit van mijn identiteit. Dans is een universeel fenomeen. Voetbal ook, zou men dan kunnen zeggen, maar er is wel degelijk een verschil tussen beide. Voetbal is een sport die onderbouwd wordt door spelregels die universeel erkend worden. Dans daarentegen is eerder een vorm van taal; non-verbale communicatie. Men moet de regels en conventies van deze taal kennen, om dans op de goede manier te kunnen interpreteren. Het is noodzakelijk vanuit het perspectief van de desbetreffende samenleving naar dans te kijken. Dans kan als functie hebben de normen en waarden van een samenleving te reflecteren. Dans kan een verruimende blik geven wanneer men een samenleving moet bestuderen, binnen mijn onderzoek is dans de voornaamste indicator geweest. Mijn onderzoek heeft betrekking op de rol van dans binnen transformatieprocessen. Specifiek gezegd heb ik tijdens mijn onderzoek gekeken naar wat de manifestatie van de seksualiteit in dans zegt over de rol van dans in sociale transformatieprocessen in Tamale. Binnen mijn onderzoek vindt de seksualisering van dans zijn oorsprong in de Hiphopcultuur.

Voor mijn onderzoek ben ik in Tamale (Noord Ghana) geweest. Dit bleek de ideale locatie te zijn. In Tamale is er een rijke traditie aan dans en muziek, genaamd 'dance and drumming'. Het was mijn tweede bezoek aan Ghana, drie jaar geleden ben ik hier voor het eerst geweest. Tijdens mijn eerste bezoek was me opgevallen dat veel jongeren een voorliefde hebben voor Amerikaanse Hiphop, dit was nog steeds het geval. De keuze voor Hiphop is dan ook via deze weg te verantwoorden, daarbij komt dat de seksualisering van dans het best naar voren komt binnen deze muziekcultuur. Jongeren zijn opgegroeid met het fenomeen van globalisering en zijn hierdoor van jongs af aan het meest in aanraking gekomen met de

invloeden uit het Westen. De onderzoekspopulatie betreft alleen jongeren tussen de 18 en 25 jaar. Er zijn diepte-interviews en informele gesprekken gehouden met zowel jongens als meisjes, studenten en niet studenten. De gelokaliseerde vorm van Hiphop genaamd Hiplife is razend populair onder de jeugd. Hiplife (een combinatie van Hiphop, R&B, reggaeton en dancehall) zal een belangrijke plaats innemen binnen deze thesis. De wortels van dit genre liggen bij de Amerikaanse Hiphop, maar de stijl is door de Afrikaanse artiesten zo gereconstrueerd dat het binnen de Ghanese samenleving past. Hiplife is echter geen Ghanees fenomeen, hier valt onder andere ook Nigeriaanse en Senegalese muziek onder. Het voornaamste argument in deze thesis zal zijn dat dans een belangrijke indicator van verandering kan zijn. Voor de seksualisering van dans is gekozen, omdat het onderwerp seksualiteit redelijk taboe is binnen de Tamalese samenleving, maar onder de jeugd is het een 'alledaags' fenomeen. De westerse hiphopvideoclips, maar ook de hiplife muziek hebben hen hiermee in aanraking laten komen. Het is gelijk een duidelijke indicator, omdat het in strijd is met de bestaande normen en waarden van de Tamalese samenleving.

De thesis is als volgt opgebouwd. Na de inleiding zal een theoretisch kader volgen, hierin zijn alle begrippen en theorieën verwerkt die van belang zijn voor het onderbouwen van mijn uiteindelijke conclusies. Na het theoretische kader volgt een contexthoofdstuk, hierin wordt de theorie gekoppeld aan het veld van onderzoek, namelijk Tamale. Na het theoretische deel en de context is mijn standpunt al duidelijk naar voren gekomen, dit zal alleen nog onderbouwd moeten worden met data uit het veld. Deze data-analyse zal plaatsvinden in het empirische deel van mijn thesis.

Dit empirische deel is op zijn beurt ingedeeld in drie opeenvolgende hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk staat dans in Tamale centraal, hier wordt een uiteenzetting gegeven van de verschillende soorten dans, waarom men danst en wat de betekenis ervan is. Ook wordt dans aan de hand van non-verbale communicatie uiteengezet, er zal afgesloten worden met een paragraaf die dieper ingaat op de rol van dans binnen de context van verandering. Dit is gelijk de inleiding naar het tweede empirische hoofdstuk, waar de focus ligt op dans als indicator van verandering. Eerst wordt er ingegaan op de invloed uit het Westen met betrekking tot de seksualisering van dans. Vervolgens wordt de dans geanalyseerd die populair is bij de jeugd, dit is van groot belang, omdat dit mijn doelgroep is. De laatste paragraaf gaat verder in op dans als indicator van verandering, hierbij staat de seksualisering van dans centraal. Aan het einde van dit hoofdstuk zal blijken dat het proces van verandering de nodige spanningen met zich mee zal brengen. Zo is onder andere gebleken dat gender een grote rol speelt binnen de context van verandering. Tamale heeft een mannencultuur en het

feit dat vrouwen ook onder invloed staan van verandering kan de moraal, de normen en waarden van de samenleving in gevaar brengen. Het zal blijken dat deze in ieder geval onderwerp van discussie zijn bij een grote groep jongeren.

Het laatste hoofdstuk zal geheel in het teken staan van de spanningen die het proces van verandering met zich meebrengt. Omdat het hier spanningen op verschillende niveaus betreft is het hoofdstuk opgedeeld aan de hand van paragrafen die deze doen onderscheiden. De eerste paragraaf heeft betrekking op persoonlijke spanningen, namelijk de problemen die de jongeren ondervinden binnen de tweestrijd; Westerse invloeden versus Ghanese traditie. Beide kanten reflecteren een geheel andere set van normen en waarden wanneer het gaat over de moraal van een samenleving. Veel jongeren in Tamale zijn opgegroeid met de westerse media en zij zijn blootgesteld aan geheel andere ideeën betreffende onderwerpen als seksualiteit. De tweede paragraaf van het hoofdstuk heeft betrekking op inter-persoonlijke spanningen. Het hierboven geschreven stukje over de mannencultuur is hier een voorbeeld van. Gender en sociale klasse spelen een belangrijke rol binnen de context van verandering. Dit zijn namelijk ‘categorieën’ die meespelen wanneer er wordt gekeken naar de mate waarin de jongeren worden beïnvloed. In mijn thesis zal blijken dat het wel degelijk uitmaakt of je student bent of niet of man of vrouw en hoe dit in verhouding staat met de mate van invloed. De laatste paragraaf van het empirische deel zal een vluchtige blik werpen op de intergenerationele spanningen. De spanningen die plaatsvinden tussen de verschillende generaties. Jongeren zijn meer beïnvloed door dit onderwerp dan de oudere generatie. Het idee dat de jongeren bepaalde manieren van denken van de oudere generatie als conservatief bestempelen, geeft deze intergenerationele spanning goed weer.

Kortom, de hierop volgende pagina's gaan dieper in op het proces van sociaal-culturele verandering in Tamale. Dit alles zal worden geanalyseerd met als focus dans. De rol die dans kan spelen bij een transformatieproces zal uitvoerig besproken worden en de manifestatie van seksualiteit binnen dans zal hierbij een belangrijke indicator zijn.

1 Theoretische onderbouwing

Het deel dat hieronder gaat volgen zal verschillende theorieën met betrekking tot antropologie, dans en seksualiteit en de relatie tussen deze begrippen uiteen zetten. Een aantal van deze theorieën waren mijn perspectief om de situatie tijdens mijn veldwerk in Ghana te analyseren. De theoretische onderbouwing is als volgt opgebouwd; Eerst zal er besproken worden wat de relatie is tussen antropologie en dans en waarom het van groot belang is dan binnen een onderzoek te betrekken, wanneer men een samenleving bestudeert. Vervolgens wordt de situatie met betrekking tot traditionele dans in het veld (Tamale) uiteengezet. Na deze uiteenzetting volgt een belangrijke theorie binnen deze thesis, namelijk dans als non verbale communicatie. Hierop aansluitend zullen het transformatieproces en de westerse invloeden vanuit verschillende hoeken belicht worden mede als de rol van dans hierbinnen. In de laatste alinea ligt de focus op de indicator van dit onderzoek, namelijk de seksualisering van dans.

1.1 Antropologie en Dans

Binnen de geschiedenis van de studie Antropologie is de informatie schaars met betrekking tot dans. Paul Spencer geeft in zijn boek ‘ Society and the Dance’ (1985) aan dat er onterecht te weinig aandacht is geweest voor dit fenomeen binnen de antropologie. In zijn boek staan een paar interessante theorieën die betrekking hebben op de interpretatie en de rol van dans binnen de samenleving.

Hij bepleit dat dans niet een concept op zich is, maar dat het behoort tot de verdere analyse van de samenleving. Het is dan ook van belang dat het de samenleving is die dans creëert en dat men zich moet verdiepen in de maatschappij om dans te begrijpen. Wat interessant is voor mijn onderzoek, is dat volgens Spencer dans ook gerelateerd kan zijn aan opvattingen betreffende het lichaam. Ook de lichamelijke bewegingen in een bepaalde dans kunnen deze opvattingen belichamen. Dans kan daarnaast naar gezien worden als een vorm van invulling geven aan je leven, het naar buiten brengen van datgene waar jij voor staat. Het heeft in dit opzicht dus ook nog betrekking op identiteit, dit komt onder andere door het brede scala aan stijlen binnen de dans.

Adrienne L. Kaeppler (2000) gaat in haar artikel ‘Dance Ethnology and the Anthropology of dance’ dieper in op de analyse van bewegingsstructuren (dans). Dans is een non- communicatief cultureel fenomeen maar het is veelvoorkomend dat men stelt dat dans een universele ‘taal’ is. Dit wordt ook vaak geassocieerd met het idee dat men dans van een

andere samenleving kan begrijpen, zonder te weten hoe de culturele bewegingstaal in elkaar zit.

Gestructureerde bewegingssystemen zijn systemen van kennis, het product van actie en interactie. Deze kennissystemen zijn sociale en culturele constructen. Gecreëerd en aangenomen door een groep mensen. Deze bewegingssystemen kunnen ertoe bijdragen de cultuur en diepe structuur van een samenleving te doen begrijpen. Hetgeen bewegingsstudies antropologisch maakt is volgens Kaeppler de focus op het systeem, waarbinnen intentie en betekenis een vooraanstaande rol hebben. Dans kan gebruikt worden als hulpmiddel om de cultuur van een samenleving te leren begrijpen (2000: 120). Dans binnen een samenleving kan de normen en waarden van een samenleving weerspiegelen. De moraal van de samenleving wordt blootgesteld aan de hand van dans. Wanneer iemand dans bestudeerd moet er rekening gehouden worden met de culturele context en bij deze bestudering heeft interpretatie en betekenis een vooraanstaande rol. De gedachtegang dans als non verbale communicatie is hier aan te koppelen, dit zal ik verderop in het theoretische deel toelichten. Tot slot noemt ze nog twee manieren van analyse die volgens haar van belang zijn voor het bestuderen van beweging in de toekomst. De eerste is de theoretische en etno- theoretische analyse, het gebruik van westerse theorie voor het analyseren van non westerse dans is ongepast, men moet de theorie van de desbetreffende samenleving proberen te ontdekken voor de analyse van dans. Deze theorie is naar mijn inzien relevant, het is zinloos om vanuit het eigen oogpunt, of de eigen danservaring naar dans te kijken die cultuurgebonden is. Wanneer men dans binnen een bepaalde context bestudeert is het vaak pas mogelijk om de dans te begrijpen, als men de onderliggende structuur van de samenleving begrijpt. De ongeschreven regels, de moraal. Dans kan deze moraal wel reflecteren en ertoe bijdragen dat deze tastbaarder wordt. Haar tweede voorstel van analyse betreft Beweging en betekenis; betekenis wordt meestal geassocieerd met communicatie en het presenteren van jezelf naar anderen en naar jezelf toe. Ze geeft twee concepten van Chompsky om haar argument duidelijk te maken. Competence and performance: Competence is gerelateerd aan het cognitieve leren van de gedeelde regels van een specifieke danstraditie. Performance refereert naar de eigenlijke bewegingen. Het gaat ervan uit dat de degene die danst bezit over genoeg competence en over het talent beschikt om dit uit te dragen. (Kaeppler, 2000: 121)

Kortom, dans kan een non- communicatief middel zijn, maar men moet deze dans wel bestuderen vanuit het oogpunt van de samenleving. Daarnaast is dans dus ook een middel om een cultuur en systeem te leren begrijpen. Tijdens mijn onderzoek heb ik veel dans geobserveerd, men kan veel informatie over de gang van zaken in de samenleving uit de zeer

expressieve dansen halen, maar voor de daadwerkelijk achterliggende gedachte heb ik een aantal dansen uiteen laten zetten. Dans heeft tijdens mijn onderzoek de rol gespeeld van een vertaling van de normen en waarden van de samenleving. Men kan dus door het observeren van dans veel leren, maar dan moet men wel vanuit het gezichtspunt van de desbetreffende samenleving naar de dans kijken. Een klein voorbeeld zal dit toelichten; Tamalese dans is vaak seksueel getint, tenminste zo zou het door mij geïnterpreteerd worden. De rondingen van het vrouwelijke lichaam worden tijdens bepaalde bewegingen optimaal benut. Vanuit mijn eigen gezichtspunt zou dit al snel met seksualiteit worden geassocieerd. Terwijl de Tamalese bevolking zelf de verklaring geeft dat het hier gaat om de vrouw te eren, zij zijn de cultuurdragers. De dansstijl bij Hiphopvideoclips, die binnen mijn thesis een grote rol heeft gespeeld, wordt echter wel oprecht geïnterpreteerd als seksueel getint. In principe zijn er zat bewegingen die overeenkomen wanneer men beide dansstijlen naast elkaar plaatst, dit voorbeeld laat zien dat het belangrijk is het systeem van een samenleving te begrijpen, voordat men zijn interpretatie de vrije loop laat.

1.2 Traditionele dans in Tamale

In de Ghanese samenleving wordt een speciale plek toegekend aan muziek en dans. De rijke geschiedenis van de etnische groep ‘Dagomba’, de grootste groep binnen Tamale, wordt bewaard en doorgegeven aan de hand van het fenomeen: ‘Dance and Drumming’. De optredens die groepen geven vertellen dan ook vaak een verhaal over de geschiedenis van de Dagomba, of het levensverhaal van een belangrijk persoon. Hierachter schuilt ook een richtlijn voor mijn onderzoek, namelijk; dans als non- verbale communicatie. Buiten de publieke optredens spelen muziek en dans bij uitstek een belangrijke rol in het dagelijkse leven in Tamale. Naast het feit dat veel mensen dagelijks bezig zijn met het maken en creëren van dans en muziek, heeft het fenomeen Dance and Drumming ook een ceremoniële rol. Tijdens bruiloften, feestdagen en andere ceremonies staat muziek en dans centraal. De drummers worden in eerste instantie gezien als verhalenvertellers en bewaarders van de geschiedenis en daarnaast als musici, zij hebben een hoog aanzien binnen de samenleving. Dit sluit goed aan bij de Theorie van Spencer betreffende zijn idee dat dans door de maatschappij wordt gecreëerd. De traditionele dans van de Dagomba en daarbij horende drums proberen namelijk een traditie in stand te houden. Tijdens mijn onderzoek is gebleken dat men in de samenleving veel respect heeft voor mensen die goed op de hoogte zijn van traditionele dans en dit goed kunnen opvoeren en overbrengen. Het brengt dan ook een bepaalde vorm van macht met zich mee wanneer je een boodschap kan overbrengen naar een publiek. Het publiek

reconstrueert hetgeen ze binnenkrijgen en leert op deze manier een verhaal over zijn eigen geschiedenis en cultuur.

Veel jeugd vindt het dan ook belangrijk dat de traditie in ere gehouden moet worden, omdat ze op deze manier meer over hun eigen cultuur kunnen leren. Aangezien zij zelf de normen en waarden van de samenleving kennen, begrijpen zij ook vaak waar de dansen over gaan. De exacte reden waarom de jeugd dit in ere houden van traditie zo belangrijk vindt, is omdat er sprake is van invloeden van buitenaf. Zij zijn opgegroeid met Westerse media invloeden, die een geheel andere set van normen en waarden omvat die zij van huis uit meekrijgen. Deze invloeden tasten de traditionele kennis van de jongeren aan, in zoverre dat zij invloed hebben op de identiteitsvorming van de jongeren. Er zal nu eerst nog een toelichting volgen op de gedachtegang dans als non verbale communicatie alvorens dit transformatieproces zal worden belicht. Dit is van belang omdat de theorie; 'dans als non verbale communicatie' en verandering niet los van elkaar te zien zijn binnen deze thesis.

1.3 Dans als non-verbale communicatie

Dans is onder andere deel van het publieke leven, en volgens Spencer moet men dus de samenleving bestuderen, om dans te kunnen begrijpen. Judith Lynne Hanna zet in haar boek dans uiteen aan de hand van de componenten die het bevat. Deze zijn: doel, ritme, cultureel gevormde opeenvolgingen (bewegingen) en zeer expressieve non- verbale communicatie met elegante en inherente waarde. Bijna alle dansen hebben een doel, het voornaamste is natuurlijk beweging. Maar het is ook mogelijk om dit doel binnen een sociale structuur te plaatsen, namelijk als een vorm waarin conceptualisering en actie, debat of onderhandeling plaatsvindt. Jacques Maquet zegt dat deze verfijnde vormen van communicatie (in dit geval dans) onderdeel zijn van een systeem, betrokken bij een geheel van acties en reacties met andere delen van het culturele systeem. (1971: 19) Dans is een manier om ervaringen te ordenen en categoriseren. Non verbale communicatie kan dingen uitdrukken die niet in woorden om te zetten zijn, bijvoorbeeld emotie. (1971: 25)

Veranderingen in een samenleving kunnen worden gereflecteerd in de vorm van dans, op deze manier zal het een product van verandering zijn. Daarnaast is het ook mogelijk dat dans een aanzet kan zijn tot verandering, of in ieder geval een manier om bestaande sociale structuren te provoceren. Zoals in de inleiding al naar voren is gekomen, kan dans dus zowel een indicator als een katalysator van transformatieprocessen zijn. Wanneer dans als communicatiemiddel wordt gebruikt is er volgens Hanna op een bepaalde manier sprake van macht. Hieronder verstaat zij het vermogen om een ander te beïnvloeden door gebruik te

maken van het lichaam, met zijn eigenlijke en symbolische energie (1979: 129). Uiteraard is er sprake van twee partijen, de dansers en het publiek en in sommige gevallen is er nog een derde partij, namelijk de choreograaf. Het publiek probeert naar eigen inzien de dans die zij zien te conceptualiseren. Hanna stelt dat dans zowel aantrekkelijk is voor de machteloze, als degene die veel macht hebben, omdat het zowel politieke en religieuze waarde heeft en normatieve elementen omvat (1979: 138). Het kan gezien worden als een manier van competitie betreffende macht, sociale controle, omgaan met onderschikking, en het aan de orde stellen van verandering, al dan niet het willen bereiken van verandering.

Wanneer we deze gedachtegang volgen is dans bij uitstek een manier voor degene die geen macht hebben binnen de samenleving om bijvoorbeeld hun onvrede uit te drukken. Men heeft geen financieel kapitaal nodig, of een stem binnen het parlement om publiekelijk te mogen dansen. De armen, minderheden en machteloze binnen een samenleving kunnen aan de hand van dans hun mening, protest of voorkeur uitspreken betreffende bepaalde zaken of normen en waarden van de samenleving. Voor degene die wel de macht hebben kan dans ook worden ingezet om de moraal van de samenleving te kunnen presenteren, op een niet direct bewuste manier. Verderop in deze thesis zal blijken dat de overheid traditionele dansgroepen stimuleert om langs basisscholen te gaan en op deze manier de kinderen van jongs af aan iets over traditie bij te brengen. In het stuk antropologie en dans is al verklaard dat dans een middel kan zijn om een cultuur of samenleving beter te leren begrijpen. Het is belangrijk dat het concept macht niet uit het oog verloren gaat. Dans kan bewust worden ingezet om een bepaald statement te maken. Voor de jeugd is dans één van de manieren om bepaalde grenzen af te tasten, of taboes proberen te doorbreken.

1.4 Transformatieprocessen:

De hierboven beschreven theorieën betreffende dans en non verbale communicatie zijn van groot belang voor mijn onderzoek. Vooral de theorie dat dans zowel indicator als katalysator van verandering kan zijn is relevant. Tijdens mijn vorige bezoek aan Ghana in 2005 was mij opgevallen dat de jeugdcultuur zich veel bezighield met westerse invloeden. De hiphopcultuur (daarmee wordt buiten de muziek ook dans, kledingstijl, graffiti etc. bedoeld) die zij via media binnenkrijgen is niet onopgemerkt aan hen voorbij gegaan. Dit wil echter niet zeggen dat zij alles wat ze zien blindelings overnemen, vaak is er sprake van een reconstructie. Binnenkomende stromen worden geïnterpreteerd en vertaald naar de normen en waarden van de eigen samenleving. Daarbij moet de kantekening geplaatst worden dat er niet alleen sprake is van stromen vanuit het westen, de Nigeriaanse film- en muziekindustrie is

bijvoorbeeld ook populair in Ghana. De invloed waar ik me binnen deze thesis op focus is de invloed van westerse Hiphop videoclip, omdat hierbij mijn indicator ‘de seksualisering van dans’ wordt blootgesteld. Daarnaast is de hiphopcultuur een onderdeel van de jeugdcultuur in Tamale. Veel jongeren luisteren naar hiphop en zijn er dagelijks mee bezig. Aan de hand van de indicator ‘de seksualisering van dans’ zal ik aantonen dat er sprake is van sociaal- culturele verandering binnen de samenleving.

In de syllabus *The globalization of anthropology*’ is een artikel van Ulf hannerz (1989) verschenen, waar hij zijn kanttekeningen plaatst bij de asymmetrische kijk die globalisering met zich heeft meegebracht. Hij stelt ten eerste dat culturele centra van de wereld niet ook per definitie economische, of politieke wereldmachten hoeven te zijn, zoals het voorbeeld van Nigeria ook laat zien. Volgens hem hebben wereldlijke culturele stromingen een veel ingewikkeldere organisatie van diversiteit, dan die welke naar voren komt wanneer enkel gesproken wordt van een centrum- periferie relatie, er is ook sprake van een wederkerige invloed. Cultuur negeert grenzen en ontwricht en devalueert nationale grenzen (2002: 37-45).

In het artikel ‘The global hiphop diaspora; understanding the culture’ (2008) bepleiten Matley en Henderson dat de Hiphop jeugdcultuur gelokaliseerd is. Het artikel heeft betrekking op de verspreiding van Hiphop wereldwijd. De basis- essentie en elementen worden door alle leden van de hiphop cultuur gedeeld. Maar het fenomeen hiphop is inpasbaar bij verschillende culturen. Hier kan men spreken van de glocalisering van Hiphop. De betekenis van Hiphop kan dus ook per cultuur verschillend zijn en om verschillende redenen zijn geadapteerd. Matley en Henderson halen in hun artikel het volgende citaat van Osumare (2001) aan dat precies laat zien wat er met de glocalisering van Hiphop bedoeld wordt:

‘If traveling, one cannot choose an international vacation spot or journey to a city on business and not find hip hop culture, usually containing the sounds and movements of the American originators spiced with local flavor..’ (Osumare 2001: 173).

In Ghana is veel van de Westerse commerciële Hiphopmuziek die populair is, afkomstig uit Amerika. Daarnaast zijn Europese TV series populair. Het punt waar ik naartoe werk is aantonen dat er in Ghana wel degelijk sprake is van invloed van het Westen, alleen dat deze invloed wel hervormd en gereconstrueerd wordt naar gelang het eigen cultureel goed, er is sprake van lokalisering. ‘Hiplife’ is een levendig voorbeeld van deze lokalisering van hiphop in Ghana. Het betreft Afrikaanse Hiphop die zijn oorsprong vindt in Amerikaanse Hiphop. Alleen de teksten en sound zijn zo aangepast dat het binnen de culturele context van de samenleving past. Zo hebben de teksten vaak betrekking op onderwerpen die relevant zijn

voor de samenleving. Er wordt gerapt over dingen die voor de jeugd dichter bij hun bed staan, (bijvoorbeeld aids, straatkinderen etc.) dan de onderwerpen die aan bod komen in de Amerikaanse Hiphop. De invloeden die voor mijn onderzoek van belang zijn, bestaan voornamelijk uit videomateriaal van muziekzenders. Zoals aangetoond is MTV een populaire zender bij de jeugd in Tamale, daarnaast is er ook steeds meer invloed via internet. De jeugd zoekt vaak een internet café op, om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen in de muziekwereld. Dit houdt het kijken van clips en het luisteren van muziek in. Waar het om gaat is de manier waarop er met seksualiteit wordt omgegaan in dit muziekgenre, aangezien dit mijn indicator is wanneer ik spreek over de rol van dans in transformatieprocessen.

Zoals besproken kan dans een indicator zijn van verandering. De jeugd in Tamale is enerzijds heel trots op de traditionele dansen en hun cultuur, maar anderzijds staan zij onder invloeden van buitenaf. Een vorm van media die hen een geheel ander beeld laat zien van dans als non communicatief medium, waar sprake is van seksualiteit. De traditie enerzijds versus de westerse cultuur anderzijds, kan ervoor zorgen dat er binnen de bij jongeren sprake is van hybriditeit. Zij komen in contact met twee geheel verschillende culturen en de daarbij horende set van normen en waarden, iets wat voor een persoonlijke tweestrijd kan zorgen. De seksualisering van dans is de non- verbale communicatie indicator om deze tweestrijd en dit spanningsveld uiteen te rafelen.

1.5 Seksualiteit en Seksualisering van dans

Seksualiteit kan gezien worden als een belangrijk aspect van het persoonlijke en collectieve leven. Bepaalde seksuele karakteristieken zijn het onderwerp van morele oordelen en een vorm van sociale controle. Volgens Joanne Nagel zijn zowel gender als seksualiteit beide *performed* en *performative*; bij *performed* gaat het om de manier waarop men zijn lichaam gebruikt om zichzelf te presenteren in verschillende rollen. Bij het begrip *performative* gaat het om de manier waarop we sociale rollen en definities bevestigen en herbevestigen, construeren en reconstrueren. Er is hier sprake van een vorm van spanning tussen de twee begrippen, ze zijn zowel aanvullend als afhankelijk. Het is dan ook logisch dat het *performative* kan verzwakken wanneer de performance hiervan afwezig is. Van belang is dat het wel duidelijk moet zijn dat sociale performance voortkomt uit *performative* 'regels'. Deze twee begrippen zijn van groot belang voor mijn onderzoek. Het is namelijk zo dat invloed van buitenaf de performance met betrekking tot gender en seksualiteit kan beïnvloeden, al dan niet veranderen. Als kettingreactie heeft dit normaliter ook invloed op de *performative*. (2003: 46-55) In dit geval betreft het de invloed van het Westen op Tamale. De

jeugd die beïnvloedt wordt door deze binnenkomende stromen, zal na verloop van tijd zijn gedrag wellicht aanpassen. Hier is er dus sprake van een katalysator, want wanneer het performed (in dit geval dus het gedrag) invloed heeft op het performative (de onuitgesproken normen en waarden) kan men spreken over een aanzet tot verandering. In het geval van tamale is het niet het geval dat de seksualisering van dans heeft gezorgd voor verandering. Er is sprake van een wisselwerking, het is namelijk ook een indicator van verandering. De moraal van de samenleving staat onder invloed en dit leidt tot verandering, betreffende gedrag en manier van denken. De seksualisering van dans is hierbij hetgeen deze verandering met zich meebrengt.

Bij het stuk over transformatieprocessen is al gebleken dat de lokalisering van de Hiphopcultuur geuit wordt in een fenomeen genaamd Hiplife. Deze muziek heeft als basis Amerikaanse Hiphop maar is door de Afrikaanse muzikanten op zodanige wijze gereconstrueerd dat de stijl past binnen de samenleving. Dit wil echter niet zeggen dat het er perfect op aansluit, de hiphop binnen de jeugdcultuur van Tamale zorgt ervoor dat er een hoop taboes worden blootgesteld en hier in principe onderhandeling over plaatsvindt. Zo zijn de videoclippen van hiplife vergelijkbaar met de hiphop videoclippen zoals wij ze kennen. De seksualisering van dans heeft hier dus ook zijn intrede gedaan. Dus buiten het feit dat de muziek qua stijl en teksten prima aansluit op de moraal van de samenleving, brengt hiphop ook een aantal provocaties en protesten met zich mee.

Binnen dit theoretische kader is de volgende gedachtegang ontwikkeld. Dans is een belangrijk fenomeen voor antropologen om te bestuderen, omdat het veel over een samenleving en de ongeschreven regel kan blootstellen. Daarnaast is het van belang om vanuit de desbetreffende samenleving naar dans te kijken. In Tamale is sprake van een levendige ‘dance and drumming’ traditie en kinderen komen al op jonge leeftijd door middel van acculturatie in aanraking met deze traditie. De traditie wordt door de jeugd in ere gehouden, omdat het hen leert over hun geschiedenis en hun eigen cultuur. Dans als non verbale communicatie is dan ook een belangrijke theorie binnen deze thesis. Het uitgangspunt dat wordt gevolgd heeft betrekking op het idee dat door middel van dans, de normen en waarden, de moraal van een samenleving kan worden uiteengezet, maar ook kan worden uitgedaagd. Daarnaast is er ook nog een ander fenomeen dat leeft onder de jeugd; Hiphop. Door middel van modernisering en globalisering is de jeugd al op jonge leeftijd via media in aanraking gekomen met Hiphop. Het is niet de muziek, maar de dansstijl waar mijn focus op ligt. De invloeden van buitenaf worden door de jeugd en hiphopartiesten gelokaliseerd, zoals

beschreven is Hiplife een fenomeen van deze lokalisering. Met de komst van hiphop heeft ook de seksualisering van dans zijn intrede gedaan binnen de jeugdcultuur. Dit is mijn indicator wanneer ik spreek over de rol van dans binnen sociaal- culturele transformatieprocessen in Tamale. Dat de traditie van de samenleving niet altijd evengoed samengaat met de Westerse invloeden met betrekking tot de hiphopcultuur, zorgt voor spanningen op verschillende niveaus. De hierop volgende context zal de uiteengezette theorie toepassen op het veld van onderzoek, Tamale.

2 Context

2.1. Onderzoekslocatie; Tamale

Tamale (Noord -Ghana) is de locatie waar mijn veldwerk heeft plaatsgevonden. Het betreft een middelgrote stad met een inwonersaantal van ongeveer 350.000 mensen. In Ghana is ongeveer 60% van de bevolking Christen en 25% Moslim, Tamale is de stad waar de meeste moslims wonen. Ghana heeft de afgelopen honderd jaar een substantiële economische groei doorgemaakt. Veel mensen zien Ghana als de één van de meest veelbelovende vooruitstrevende economieën van Afrika. Cacao blijft het grootste exportproduct, maar de laatste jaren zijn ook de mijnen doelwit geworden van buitenlandse interesse. Het is echter niet zo dat Tamale een over het algemeen rijke stad is, integendeel zelfs, er is nog steeds sprake van armoede en de groei is lang niet aan iedereen besteed. Wanneer men een vergelijking maakt met Accra (hoofdstad van Ghana) zal men snel tot de conclusie komen dat Tamale relatief arm is. Toch heeft de stad ook een groei doorgemaakt, tijdens mijn vorige bezoek aan Tamale (inmiddels 3 jaar geleden), bestond een groot gedeelte van de stad nog uit zandwegen, of halfverharde wegen met gaten erin, kortom de infrastructuur was niet best. Nu waren de meeste wegen verhard en is de hoofdweg ook geheel vernieuwd. Dit heeft echter ook veel te maken met het feit dat de Afrika Cup van 2008 in Ghana heeft plaatsgevonden, het nieuw gebouwde stadion in Tamale moest goed bereikbaar zijn. Dit was echter niet het enige verschil dat me opviel, het aantal banken en auto's waren ook fors toegenomen. Mijn onderzoek naar de rol van het medium dans bij sociale transformatieprocessen met als indicator de seksualisering van dans is sterk afhankelijk van invloeden van buitenaf. Jongeren blijken het meest beïnvloed te worden door de stromen van buitenaf, hier heb ik mijn onderzoekspopulatie op aangepast. De onderzoekspopulatie bestaat uit jongeren tussen de 18 en 25 jaar oud. Zowel jongens als meisjes, als studenten en niet studenten. Voor het contact met de studenten zijn we dagelijks naar het Tamale Workers College (TWC) geweest. In de eerste week zijn we op deze school langsgegaan om aan de Principal toestemming te vragen om na de les met de studenten te mogen praten over de onderwerpen van ons onderzoek. Hier werd enthousiast op gereageerd en na een tijd hadden we dan ook goed intensief contact met een aantal studenten. Daarnaast zijn we voor de niet studerende informanten ook bijna dagelijks naar het Cultural centre geweest, hier hadden we goed contact met een aantal jongens. Ook het gastgezin en de familie hebben bijgedragen aan mijn onderzoek, mede als verschillende mensen in de straat en personeel bij cafés waar we regelmatig kwamen. Ik heb

voornamelijk gebruik gemaakt van informele gesprekken en observaties, ook heb ik een aantal diepte interviews gehad en hebben twintig jongeren een enquête voor me ingevuld.

2.2 Dans in Tamale en Globalisering

Globalisering heeft er onder andere voor gezorgd dat ook Tamale een moderniseringsproces heeft ondergaan. Media speelt een grote rol binnen de samenleving, waar nog steeds een redelijk vooraanstaande rol is weggelegd met betrekking tot dans en muziek. Media uit het Westen, die dankzij het moderniseringsproces een steeds meer vooraanstaande positie binnen de Tamalese samenleving nemen, hebben zijn sporen achtergelaten op het sociaal- culturele leven in Tamale. Media en dan vooral televisie zijn een belangrijke bron van informatie voor de bevolking van Tamale. Ondanks dat veel mensen financieel niet breed zitten, beschikken de meeste huishoudens toch over een TV. Ook in veel cafés en kleine winkeltjes langs de kant van de straat staat de gehele dag door de Televisie aan. De zenders die het meest bekeken worden zijn de bekendste Ghanese zender, muziekzenders, zowel Ghanees, Nigeriaans als Amerikaans en sportkanalen. Het is vooral de jeugd die tekenen laat zien van invloeden van buitenaf wanneer het de media betreft. Zij zijn degene die wel vaak naar de Westerse muziekzenders kijken, of een internetcafé induiken om de nieuwste clips te bekijken. De Hiphop cultuur uit Amerika heeft een groot aandeel binnen de jeugdcultuur van Tamale, de meerderheid van de jongeren is weg van de muziekstijl. Alle videoclips worden de gehele dag door uitgezonden op de TV en de seksualisering van dans doet op deze manier zijn intrede in Tamale. Traditie en het vasthouden aan het culturele goed wordt als zeer belangrijk beschouwd binnen de samenleving. Veel jongeren zijn trots op hun land, cultuur en bijbehorende tradities. De sociale controle en de vorm van de samenleving geven lang niet altijd de vrijheid om zelf te bepalen wat men wil en hoe men handelt wanneer het de mate van invloed betreft. Er ontstaat een vorm van spanning wanneer bepaalde onderwerpen die redelijk taboe zijn binnen de samenleving, zoals seksualiteit, deze sociale leefomgeving uitdagen en bepaalde grenzen aftasten.

In Ghana heeft men een rijke traditie wat betreft dans en muziek, deze dance and drumming traditie maakt deel uit van het publieke leven, mede door de grote ceremoniële functie die het bekleedt. Wanneer er een Chief wordt geïnstalleerd in een deel van de stad, of bij bruiloften, begrafenissen, verjaardagen en andere feesten worden er bepaalde dansen opgevoerd. Iedere dans heeft zijn verhaal en wordt dan ook bij verschillende gelegenheden opgevoerd. Tijdens mijn veldwerk heb ik veel dance and drumming geobserveerd op

verschillende locaties. Zo ben ik meerder malen naar repetities van dansgroepen geweest, ook ben ik aanwezig geweest bij feesten, waar dans werd opgevoerd. Maar niet alleen traditionele dans heeft een grote rol binnen de samenleving, dans over het algemeen staat hoog in het vaandel. Bij verjaardagen bijvoorbeeld wordt er vaak een 'DJ' ingehuurd die de hele middag verschillende muziek draait (voornamelijk Afrikaans) en de mannen, vrouwen en kinderen dansen er op los. De jeugd vindt naast de nieuwe Hiplife Hype (de gelokaliseerde vorm van Hiphop) traditionele dans belangrijk, omdat het over hun eigen cultuur leert. Dans heeft hier de rol van non- verbale communicatie, het laat zien hoe de samenleving is opgebouwd, welke normen en waarden er heersen en hoe de hiërarchie in elkaar steekt. Ook komt het gender aspect binnen dans duidelijk naar voren. In Tamale is er sprake van een mannencultuur, vrouwen zijn degene die thuis voor het gezin zorgen en de mannen zijn degene die het meeste deel uitmaken van het publieke leven. Al is er absoluut geen sprake van onderdrukking van de vrouwen, ze worden wel tot op bepaalde hoogte beperkt in hun vrijheden. Trouwen met meerdere vrouwen is normaal binnen de samenleving, wanneer een man zich dit financieel kan veroorloven. Mannen noemen vrouwen de cultuurdragers, zij zijn degene die volgens hen de traditie moeten voortzetten met betrekking tot gedrag, kleding etc. Dit is een belangrijk punt binnen de context van verandering.

2.3 Dans en de seksualisering van dans als indicator van verandering

Wanneer het onderwerp seksualisering van de dans naar voren komt is een duidelijk onderscheid te zien tussen degene die dit wel accepteren en degene die dit geheel afkeuren. Het is hierbij belangrijk om de religieuze achtergrond in acht te nemen. Tamale is zoals vermeld voor het merendeel Islamitisch, de rest is christelijk. Moraal en zelfrespect staan dus beide hoog in het vaandel binnen de samenleving. De stromingen met betrekking tot dans en de seksualisering van dans die Tamale bereiken zijn voor een groot deel van de bevolking (vooral de oudere generatie) redelijk shockerend. Toch blijkt duidelijk dat de Ghanese muziekscène al voor een groot deel beïnvloed is door de westerse Hiphopstijl. De gelokaliseerde vorm; Hiplife is een bepaalde stijl die vergelijkbaar is met een kruising tussen R&B, Hiphop, Reggaeton en dancehall. De clips zijn kopieën van de Hiphopclips zoals wij ze kennen, je zou zeggen dat de beelden worden aangepast zodat ze binnen de normen en waarden van de samenleving passen, maar dat valt heel erg mee. De seksualisering van de dans komt hier dan ook sterk naar boven, ook het gender aspect wordt duidelijk benadrukt. Mannelijkheid en vrouwelijkheid worden hier voor veel jongeren geconstrueerd.

In mijn theoretische deel heb ik gesproken over de begrippen *performed* (de manier waarop men zijn lichaam gebruikt om zichzelf te presenteren in verschillende rollen) en *performative* (de manier waarop we sociale rollen en definities bevestigen en herbevestigen, construeren en reconstrueren.) Beide begrippen zijn onderdeel van zowel gender als seksualiteit. De invloed van buitenaf met betrekking tot de seksualisering van dans, kunnen van invloed zijn op het *performed* aspect van de samenleving. Aangezien beide begrippen aanvullend zijn, kan die invloed op het *performed*, doorwerken op het *performative*. Hiplife daagt de normen betreffende seksualiteit binnen de samenleving uit. Dat er sprake is van verandering kan aan de hand van de indicator dans worden aangewezen.

Beelden en invloeden zoals hierboven besproken kunnen een noemenswaardig spanningsveld veroorzaken. Gender is hier een voorbeeld van. Vrouwen worden tot op bepaalde hoogte beperkt in hun vrijheden, zij zijn dan ook degene die niet mee mogen gaan met de nieuwste ontwikkelingen met betrekking tot de seksualisering van dans. Jongens praten met weinig respect over de vrouwen die zij in de videoclippen zien en volgens hen hoort een meisje zelfrespect te hebben. Daarnaast is er het spanningsveld tussen de oudere generatie en de jeugd (intergenerationele spanning.) De oudere generatie is radicaler wat betreft het in stand houden van de moraal van de samenleving. De jeugd heeft hier al een iets minder ‘conservatieve’ mening over. Veel jongens en meiden geven bijvoorbeeld aan dat ze maar één huwelijkspartner willen. Veel jongeren respecteren deze normen en waarden van de samenleving wel, maar dankzij de media invloeden komen zij in contact met een andere set van normen en waarden. Dat dit voor persoonlijke spanningen zorgt, is een logische reactie, de tweestrijd tussen westerse invloeden en Ghanese traditie is een waar knelpunt voor de jongeren. Wanneer ik deze tweestrijd vertaal naar mijn onderwerp van onderzoek komt hier het volgende uit; Dance and Drumming versus Hiphop. Hiplife zou hier een midden weg kunnen vormen, maar die midden weg is moeilijk te vinden wanneer het twee dergelijke uitersten betreft.

Hoofdstuk 3

‘Dans als Culturele Expressie; Traditie en Communicatie.’

Dit eerste empirische hoofdstuk heeft voornamelijk betrekking op een uiteenzetting van dans in Tamale. De eerste paragraaf omvat een inventarisatie van dans in Tamale. Wie er danst, wanneer men danst, waarom men danst, wat voor een soorten dansen er zijn en wat de betekenis van deze dansen is. De tweede paragraaf gaat dieper in op de context waarbinnen deze dans zich afspeelt, namelijk de context van verandering.

3.1 Dans in Tamale en dans als non verbale communicatie

‘Het is warm in de zaal van het Cultural Centre, maar de dansers lijken er geen last van te hebben. Een jongen van een jaar of 14 staat in de eerste rij met om hem heen nog 24 andere dansers. Maar voor mij is hij de enige die in de ruimte staat. De drie djembé spelers die de dansgroep muzikaal begeleiden beginnen opnieuw te spelen, de jongen begint te dansen en een rilling loopt over mijn lichaam. Een explosie van energie en passie, een geweldige lichaamscontrole en voetenwerk dat fysiek bijna onmogelijk is. Ik zit op een houten stoel, met mijn zweetdoek in mijn ene hand en water in mijn andere. De echo van de drums klinkt door de grote hal en voor mij staan 25 dansers de sterren van de hemel te dansen.. Paradijs...’

Dans staat in de Tamalese samenleving hoog in het vaandel, het is deel van het publieke leven. Iedereen, jong, oud, man of vrouw, komt op wat voor manier dan ook in aanraking met dans. Tijdens mijn verblijf in Tamale heb ik vele gelegenheden meegemaakt dat jong en oud aan het dansen was. In de straat waar ik verbleef bij mijn gastgezin was een kapsalon, iedere dag passeerde ik de salon die bestond uit een paar wasbakken, een droogkap en een afdak. De plek was altijd een bruisend punt in de rustige straat, omdat er de gehele dag door flink wat meisjes en dames gezellig zaten te kletsen. Na verloop van tijd maakte we iedere dag een kort praatje en op een dag liepen we langs en stonden er rijen met stoelen en grote boxen naast de salon. De muziek knalde door de straat en er stonden kinderen en volwassenen enthousiast te dansen. Een van de kapsters vierde haar verjaardag, uiteraard hebben we ons in het feest gemengd en de middag gedanst op allerlei verschillende soorten muziek. Ook ben ik tijdens mijn vorige verblijf in Tamale door de vrouwen van mijn gastgezin meegenomen naar een Islamitische bruiloft. Het was een mooi beeld om te aanschouwen; oude mannen en vrouwen die onder de boom in de schaduw op een plastic stoel met elkaar zaten te praten en geamuseerd naar de dansvloer keken waar vrouwen en jonge meisjes van de leeftijd 5 tot 55 gezamenlijk voor de bruid dansten. De toeschouwers

gouden geld naar de dansende vrouwen en dit geld werd weer cadeau gegeven aan de bruid. Ook ben ik meerdere keren naar een mis geweest, die naast preken vooral bestaat uit zingen en dansen. Men danst uit vreugde en het is expressie van overgave aan God. Naast de ceremoniële functie van dans, bestaat er een levendige ‘dance and drumming’ traditie onder de etnische groep Dagomba, die door jong en oud in ere wordt gehouden. Dans is mede zo belangrijk omdat het de cultuur naar buiten toedraagt, maar het heeft binnen de samenleving nog tal van andere functies. Zo leert het de jeugd over zijn of haar eigen cultuur, tradities en belangrijke gebeurtenissen door de geschiedenis van de regio heen. Dit acculturatieproces zal verderop in het empirische deel uiteengezet worden. Traditionele dans brengt dus ook een saamhorigheidsgevoel met zich mee. Een voorbeeld hiervan is een dans die werd opgevoerd ter ere van de installering van een nieuwe Chief. Dit vond dicht bij de markt plaats en het optreden was dan ook voor iedereen toegankelijk. De mensen dansten samen, of observeerden dit en allen snaptten het verhaal dat verteld werd. Dit creëert onbewust een band. Daarnaast heeft dans als functie de normen en waarden van een samenleving te vertalen in non- verbale expressie. Dit bleek wel uit het feit dat de mensen op hetzelfde moment begonnen te juichen of boe te roepen, bijvoorbeeld wanneer er in de dans werd uitgebeeld dat een jongen een meisje openlijk probeerde te versieren. Aan de hand van verschillende bewegingen en expressie binnen de dans worden verschillende rolpatronen uitgebeeld. Zo was er een stuk waar de vrouwen met manden op hun hoofd liepen en uitbeeldden dat ze op weg naar de markt waren.

Hanan en Fatawu, twee van mijn belangrijkste informanten in Tamale, werken beide bij het Cultural Centre in de stad. Zij hebben me meerdere keren meegenomen naar een repetitie van een dansgroep die alleen Ghanese dans beoefenen. Er zijn drie vooraanstaande dansgroepen in Tamale, de groep die het nu betreft oefent iedere dag in de namiddag in een zaal van het Cultural Centre. De groep bestaat uit 25 dansers, (jongens, en meisjes gemixt en verschillende leeftijden door elkaar) er zijn drie drummers en 2 leraren/ choreografen die tijdens de dans instructies doorseinen naar de leerlingen. De eerste dans die zij opvoeren komt uit het zuiden (Accra) de drie daaropvolgende dansen zijn afkomstig uit Tamale. Mijn informanten leggen mij uit dat alle dansen een verhaal vertellen. Er kan gesproken worden van een geschiedenis les, maar dan aan de hand van non- verbale communicatie. De passie van de dansers komt tijdens de les goed naar voren, mede als de trots. Dit valt af te lezen aan de inzet die de dansers tonen en blikken die zij de zaal inwerpen. Ze houden nauwkeurig vanuit hun ooghoeken in de gaten of men wel naar hen kijkt. Bij bijna iedere dans werden de mannen en vrouwen tijdens de choreografie ‘gescheiden’ en ze dansten apart naast elkaar, of

vaak om beurten. Bij de dansen is er vaak sprake van herhaling, ook worden er veel geluiden gemaakt tijdens de dans, het viel me op dat Ghanese dans heel expressief is en er soms bijna sprake kan zijn van een toneelstuk. Hanan en Fatawu zaten ook ademloos en aandachtig naar het spektakel te kijken, mede als andere artiesten van het cultural centre. Ze vertellen mij dat ze wensten dat zij zo goed konden dansen. Hanan vertelt me dat hij soms Ghanese danses neemt, omdat hij het belangrijk vindt hier iets van af te weten en het te kunnen. Fatawu vertelt dat hij afstamt van een familie die bekend was om zijn drumtalenten en hij beperkt zich dus hiertoe. De kennis van de dance and drumming traditie brengt veel respect met zich mee binnen de samenleving.

Hanan en Fatawu bevestigen dat de kennis van traditionele dans erg belangrijk is voor de samenleving, maar ook voor je opvoeding, het vertelt je namelijk de geschiedenis van je land en regio. Nog een aantal keren ben ik gaan kijken naar de danslessen van de groep en zij hebben voor mij een uiteenzetting gemaakt van de Tamalese dans. Een aantal dansen zijn van groot belang voor de cultuur van Tamale, zij worden tot op de dag van vandaag in ere gehouden, omdat men de traditie voort wil zetten. Er werden voor mij acht dansen uiteengezet, ik zal er vier kort beschrijven. Naast de dansen; Takai, Lua, Jera en Kambon Waa zijn er nog de volgende dansen in de Northern region van Ghana.

1 Baamaaya

De dans is een resultaat van de volgende gebeurtenis. Het heeft betrekking op de strijd tussen twee chiefs, waarvan Baawa er één is. Hij kwam in conflict met een andere Chief en werd uiteindelijk op een nieuwe plek geïnstalleerd. Voor deze gebeurtenis en tijdens het conflict was er sprake van grote droogte en veel mislukte oogst als resultaat hiervan. Na de verplaatsing van Chief Baawa, kwam er een tijd van vreugde en regen. De oogst was goed. Baamaaya betekent dan ook letterlijk ‘Sufficiënt water at the marshes.’ De goede oogst was hier het resultaat van. De dans wordt opgevoerd bij bijna alle sociale gelegenheden; feesten, begrafenissen, bruiloften etc. Het is een populaire dans bij alle lagen van de bevolking.

2 Dimbu

Deze dans komt niet meer zoveel voor als de hierboven beschreven dans. Het is dan ook een dans die alleen uitgevoerd wordt door mannen die Juju bezitten (mysterieuze krachten.) Er zijn veel taboes binnen deze manier van dansen. Ze werden oorspronkelijk (en soms nog steeds) alleen opgevoerd bij begrafenissen van oude Chiefs.

3 Tora

Deze dans is vooral populair voor meisjes en wordt dan ook alleen door meisjes gedanst. Wanneer er een nieuwe Chief geïnstalleerd wordt, is dit de dans die te zien is bij het paleis van de Chief, om deze dag te vieren. Ook wanneer de Chief komt te overlijden zijn het de meisjes die 6 dagen lang achter elkaar op bepaalde momenten van de dag deze dans opvoeren. Ook in de herdenkingsceremonies die erop volgen in het jaar wordt deze dans wederom getoond.

4 Nyindoyu

Dit is een heel oude dans die nog voordat de Dagomba Tamale en omstreken bewoond al bestond. De dans stamt uit heel oude dorpen die bewoond werden door Goden. De dans vond plaats als een soort van ceremonie wanneer er offers naar de Goden gebracht werden. Hij wordt dan ook niet veel meer gedanst, tenminste niet in de oude setting zoals hij hoorde te zijn. De dans heeft de nodige modernisering ondergaan en is bijna niet meer herkenbaar zoals de Nyindoyu van oudsher.

Dans heeft dus een belangrijke functie binnen de samenleving. In het theoretische deel is gesproken over dans als non- verbale communicatie. De hierboven uiteengezette dansen hebben allen dit doel, ze proberen namelijk een verhaal uit de geschiedenis van de regio te vertellen. De dansen mogen alleen op bepaalde gelegenheden opgevoerd worden, kennis van de achterliggende gedachte van de dansen is een vereiste om het fenomeen te begrijpen. Deze kennis wordt van generatie op generatie overgebracht, er is sprake van een acculturatieproces. Dit proces gaat op verschillende manieren te werk. Zo gaan de verschillende dansgroepen in Tamale vaak bij basisscholen langs om de kinderen les te geven in traditionele dans. Ook zijn er veel kinderen die zelf op les zitten, velen worden door de ouders gestuurd. Kinderen komen vanaf jonge leeftijd al in aanraking met traditionele dans, omdat de ceremoniële functie van dans zo groot is binnen de samenleving. Kinderen groeien op met dans, dans is voor hen een manier om de samenleving te leren begrijpen. Het acculturatieproces aan de hand van dans manifesteert de traditie van de samenleving. Een belangrijk argument binnen mijn thesis is dat dit acculturatieproces onder hevige invloed staat van buitenaf. Veel jongeren zijn opgegroeid in een geheel andere samenleving dan hun ouders.

Op het Tamale workers College (TWC) heb ik vele gesprekken gehad met jongeren over hoe de samenleving er volgens hen voorstaat met betrekking tot traditie versus westerse invloeden. Ze geven aan te zijn opgegroeid met westerse media en hebben de Ghanese media door de tijd heen zien veranderen (ik heb mij binnen de media echter beperkt tot muzikzenders.) Bijna allemaal geven ze aan dat ze westerse muziek en dans, voornamelijk

R&B en Hiphop geweldig vinden. Dit is daarnaast ook goed te observeren, zo gauw de les voorbij is, of de leerlingen pauze hebben grijpen ze gelijk naar hun mobiel en wordt de ruimte gevuld met Hiphop en R&B. Daarbij is muziek ook vaak het onderwerp van gesprek in de klas. De Hiphopcultuur leeft onder de jeugd, het straatbeeld bewijst dit. Veel jongeren kleden zich op een manier die geassocieerd wordt met Hiphop, de muziekstijl vult de straten, niet alleen uit winkels, maar vooral ook via mobiele telefoons. Maar ook de Ghanese en Nigeriaanse muziek die vergelijkbaar is met Hiphop, genaamd Hiplife is een grote hit binnen de jeugdcultuur. Naast de informele gesprekken heb ik twintig jongeren een enquête laten invullen, 10 meisjes en 10 jongens in de leeftijd gevarieerd van 18 tot 25. De eerste vraag was welke dansstijl de jongeren mooier/ leuker vonden met als antwoord- opties: Hiphop of traditionele dans. Allen hebben traditionele dans ingevuld met als argument; het vertelt een verhaal over onze eigen cultuur, op deze manier leren wij iets over de geschiedenis van onze samenleving. In principe is dit een vreemde uitkomst wanneer het gedrag van de jongeren hiernaast wordt geplaatst. Er is hier sprake van sociaal wenselijke antwoorden. Deze beschouw ik binnen deze thesis als onwaar. Het feit dat de jongeren invullen dat ze traditionele dans mooier vinden, heeft naar mijn mening vooral te maken met de gedachtegang dat ze trots zouden moeten zijn op hun traditie en niet zo zeer met hun eigen mening.

3.2 Rol van dans binnen de context van verandering

De TV staat aan en ik kijk wat er op de muziekzenders is. De eerste twintig zenders zijn religieus, mensen preken en er wordt gezongen en gedanst ter ere van God. Vervolgens komt er een muziekzender die een clip van Lil Wayne laat zien. Op de andere muziek zender is Hiplife, 'Praye' met het liedje; 'Angelina'. Leuk liedje al vaker gehoord, laat ik de clip eens kijken. Tot mijn verbazing is het een kopie van Amerikaanse Hiphopvideo clips. Er staan dames in korte broekjes lapdance bewegingen te maken en de rappers hangen wat rond in baggy kleding en proberen één of ander stoer imago neer te zetten. De jeugd hier vind het geweldig. Alles, zowel de religieuze dans als de Hiphop en Hiplife. Al weten zij heel goed dat dit niet altijd even goed op elkaar aansluit..'

De Ghanese dance and drumming tradities laten allen een verhaal uit de geschiedenis zien en/of hebben een bepaalde ceremoniële functie. Zoals gebleken vinden mijn informanten het erg belangrijk om het verhaal achter hun culturele danstraditie te begrijpen. In het theoretische deel zijn verschillende begrippen en gedachtegangen besproken betreffende dans als non- verbale communicatie. In dit empirische deel ga ik ervan uit dat dans gelijk staat aan

non verbale communicatie en dat het een indicator kan zijn van verandering. Ook heeft het met macht te maken. Degene die de dansen uitvoert, beschikt over een bepaalde mate van macht met betrekking tot het beïnvloeden van het publiek. In het theoretische deel is de gedachtegang van Kaeppeler gevolgd dat men dans vanuit een bepaalde samenleving moet bestuderen. Men moet dus de conventies en 'taal' van dans van de desbetreffende samenleving begrijpen om het op de juiste manier te kunnen observeren/ interpreteren. De macht van de danser beperkt zich tot het publiek dat deze conventies begrijpt, in dit geval betreft dit de Tamalese samenleving. Dans is voor de jongeren in Tamale een manier om bezig te zijn met zichzelf en het ontwikkelen van een eigen identiteit. Door de modernisering en globalisering zijn jongeren al op jonge leeftijd in aanraking gekomen met westerse media en invloeden van buitenaf. Op een veel hoger niveau dan hun ouders dit hebben ondervonden in hun jeugd. Binnen de Tamalese samenleving zijn strikte regels wanneer het op normen, waarden en moraal aankomt. De ongeschreven regel dat men respect voor ouderen moet hebben wordt door vrijwel alle jeugd nageleefd. Jongens en meisjes tonen niet in het openbaar hun liefde voor elkaar, seks voor het huwelijk is taboe en meisjes moeten zich degelijk kleden en gedragen. Daarnaast is religie de basis van de moraal van de samenleving, men moet bidden en naar de kerk, of moskee gaan.

De invloed waar het in mijn thesis overgaat (Westerse invloed met betrekking tot Hiphop dans aan de hand van videoclips) sluit hier geheel niet op aan. De seksualisering van de dans die voor mij de indicator was om de rol van dans binnen transformatieprocessen weer te geven wordt aan de jongeren blootgesteld aan de hand van die videoclips. Dans kan een moraal weergeven, de regels van een bepaalde samenleving op een non verbale manier uitdrukken. Zij weten dat veel dingen die met seksualiteit te maken hebben taboe zijn binnen de samenleving, maar dans kan wel worden ingezet om deze taboes te doorbreken of op zijn minst aan de kaak te stellen. Dans is binnen deze thesis een indicator van verandering, hier zal in hoofdstuk twee verder op worden ingegaan.

Kort samengevat omarmt dit hoofdstuk de volgende kernelementen. De Ghanese dance and drumming traditie is van groot belang binnen de Tamalese cultuur. Jongeren hechten hier waarde aan, omdat het hen leert over hun eigen traditie en geschiedenis. De danstraditie wordt overgedragen aan de hand van een acculturatieproces. Hier tegenover staat de invloed van Westerse hiphop. Deze laat de jeugd in aanraking komen met de seksualisering van dans en daarmee gepaard gaande een andere set van normen en waarden

dan ze gewend zijn. Taboes binnen de samenleving kunnen op deze manier aan de kaak worden gesteld. Dans kan hier gezien worden als een indicator van verandering.

Hoofdstuk 4

‘Dans als indicator van verandering.’

Dit hoofdstuk gaat in op de rol van dans binnen het sociale, culturele transformatieproces, de seksualisering van dans is hierbij de indicator. De eerste paragraaf heeft betrekking op de mate en de vorm van invloed. Vragen als via welk medium worden de jongeren beïnvloed? Hoe worden deze stromen geïnterpreteerd? etc. zullen hierin worden beantwoord. De daaropvolgende paragraaf gaat in op de manier van dansen binnen de jeugdcultuur van Tamale, welke stijlen trekken hen aan en waarom is dit interessant voor hen? In de laatste paragraaf van het hoofdstuk wordt de gedachtegang dans als indicator van verandering uiteengezet. Hoe krijgt dit fenomeen vorm binnen de Tamalese samenleving en context van verandering?

4.1. Invloed uit westen, seksualisering van dans

Alhadyi zit languit op de grond in de woonkamer met zijn kralenketting in zijn hand en is bezig met zijn favoriete bezigheid; zappen. Opeens rolt er een schaargeklede Britney Spears door het beeld, die in een minuscuul pakje een strak dansje laat zien. Hij kijkt naar het beeld voor ongeveer 30 seconde en grinnikt vervolgens beschaamd een beetje in zichzelf. Voor zover ik het kan inschatten weet hij niet zo goed wat hij ervan moet denken..’

In de dagen dat Ischi (medestudente) ziek was heb ik veel muziekzenders gekeken, om een inventarisatie te maken van het aanbod van Afrikaanse dans op de TV. Muziek uit Congo, Senegal en Nigeria is hier in Ghana erg populair. Er is als het ware sprake van een soort van tweedeling. Enerzijds de traditionele muziek en anderzijds de nieuwere, populaire muziek. De traditionele muziek gaat grotendeels over geloof. God wordt geprezen en er wordt uitgelegd hoe je een goed mens kan zijn. Vrouwen en mannen dansen in traditionele kleding op de achtergrond. De bewegingen die gemaakt worden zijn voornamelijk lofgebaren en uitingen van vreugde. De andere muziek bestaat voornamelijk uit Hiplife. In het theoretische deel heb ik dit begrip omschreven als een fenomeen dat is voortgekomen uit de lokalisering van Hiphop dat op zijn beurt weer is voortgekomen uit de globalisering van Hiphop. De vrouwen in de videoclippen dienen vooral om het imago van de zanger in kwestie te bevestigen, zijn populariteit vast te stellen. Zij zijn schaarser en vaker Westers gekleed en hun manier van dansen is al een stuk meer vergelijkbaar met die van Hiphopclips. Het gaat hier dan ook veel meer om de sensuele kant van de vrouw, rondingen zijn belangrijk en worden dan ook vaak van dichtbij in beeld gebracht.

De media speelt een grote rol binnen de samenleving, veel gezinnen hebben ondanks hun beperkte bronnen van inkomsten beschikking over een televisie en deze staat dan ook bijna de gehele dag aan. Maar ook draagbare radio's zijn erg populair onder de oudere generatie. Jongeren luisteren veel muziek via hun telefoon en maken gebruik van internetcafe's om op de hoogte te blijven van hun favoriete artiesten. Tijdens mijn veldwerk heb ik vele uren aan interviews en gesprekken besteed met mijn informanten over het onderwerp; westerse videoclippen. Via deze weg probeerde ik erachter te komen wat het heersende beeld onder de jeugd is betreffende westerse invloed en de seksualisering van dans. Bij mijn vorige bezoek aan Ghana was me opgevallen dat Hiphop en R&B uit Amerika hier erg populair is bij de jeugd, dit was nog precies hetzelfde. Nog steeds luistert de jeugd graag naar de muziekstijlen en wanneer je een club ingaat wordt er naast Nigeriaanse en Ghanese Hiplife muziek veel Amerikaanse R&B en Hiphop gedraaid. Veel jongens met wie ik gesproken heb vinden Rap fantastisch. Namen die veel genoemd worden zijn Tupac, The Game, Akon, Lil Wayne etc. Een van de redenen waarom de muziek hen aansprak was dat het een bron van inspiratie was, de teksten hebben vaak betrekking op liefde of het zware leven en de jongens vertellen dat ze zich hier mee kunnen associëren. Zij hebben het ook niet makkelijk. 'Thug Life' (lijfspreuk van Tupac shakur die inhoudt dat het leven hard is) sluit precies aan bij de leefstijl van een grote groep van de jeugd in Tamale, aldus mijn informant Hanan. Ghanese Hiplife heeft hierin nog een streepje voor, omdat (zoals in het theoretische deel is uitgelegd) deze teksten vaak betrekking hebben op de problemen van de samenleving, ook is de taal vaak een mengeling van Engels en verschillende Ghanese dialecten.

Op een dag zit ik weer met Hanan en Fatawu bij het Cultural centre en Hanan is net stoer aan het praten over 'hustling around with bitches' als de klok drie uur slaat. 'Kom' zegt hij tegen Fatawu 'we gaan ons wassen en bidden, tot zo'. Dit is het perfecte voorbeeld om de tweestrijd waarin de jongeren zich bevinden tastbaarder te maken. Ondanks de westerse media invloeden waar de jongens razend enthousiast over zijn, blijft religie de moraal van de samenleving en dus ook de moraal waarnaar zij leven. Deze tegenstelling van Hanan laat zien dat dit soms voor vreemde situaties kan zorgen. Aangezien Tamale voornamelijk bestaat uit moslims, was het onderwerp seksualisering van dans soms redelijk moeilijk om over te praten voor mijn informanten. Vooral de meisjes voelden zich zo nu en dan opgelaten of vonden het beschamend om erover te praten. Jongens daarentegen praten een stuk makkelijker over dit onderwerp. Op het TWC heb ik veel gesprekken gehad met jongeren over het discours omtrent seksualiteit binnen de samenleving, om zo een opstap te kunnen maken naar de seksualisering van dans. Bijna iedereen was het erover eens dat je geen seks voor het huwelijk

zou moeten hebben. De oudere generatie is hier heel conservatief in, maar de jeugd houdt zich hier over het algemeen niet strikt aan vertelden mijn informanten. Jongens vertellen dat er zat jongeren zijn die seks hebben voor het huwelijk en dat er niet over gesproken wordt, omdat het een taboe is. Alles gebeurt achter de rug van de oudere generatie om. Hiermee wil ik niets generaliseren, want er zijn ook genoeg informanten zowel mannelijk als vrouwelijk die daadwerkelijk maagd willen blijven tot het huwelijk. Ook de jongens die wel openlijk over het feit praten dat jongeren seks hebben, willen liever dat meisjes maagd blijven tot het huwelijk. Wel vinden de jongeren het maar vreemd dat er in onze samenleving zo openlijk wordt gezoend en geknuffeld, dit vinden zij respectloos ten opzichte van de ouderen.

4.2 - Dans in jeugdcultuur van Tamale

‘De sfeer is geladen. Meisjes hebben hun strakste truitjes uit de kast getrokken en jongens doen hun uiterste best hun aandacht te trekken.. De DJ draait hiphop, R&B en Hiplife. De dansvloer is een waar danswalhalla, tenminste voor de jongeren. Meisjes en jongens dansen intiem met elkaar en de ruimte staat strak van alle seksuele energie die in de lucht hangt..’

In het weekend zijn we vaak op pad gegaan, de ideale gelegenheid om me te verdiepen in de jeugdcultuur. De jongeren op het TWC vertellen mij dat ze hun vrije tijd in de weekenden voornamelijk besteden aan familiebezoek, kerk- bezoek, werken, af spreken met vrienden en ‘avonds naar de club gaan. Hier is wel een onderscheid te maken tussen studenten en niet studenten. Veel informanten, ongeveer 50% op het TWC gaven aan in de weekenden ook veel tijd aan hun studie te besteden, de andere 50% ging in de weekenden wel naar een club of bar. Clubbezoek onder de jongeren in Tamale is tot bepaalde hoogte klasse gerelateerd. De werkende jongeren in het centrum van de stad bezoeken veel vaker een club dan studenten. Zelf ben ik ook naar een club gegaan om te observeren welke muziek er werd gedraaid en welke dansstijlen er werden gedanst. Het eerste dat me die avond opviel is dat iedereen op de dansvloer staat, weinig mensen staan met een drankje langs de kant. Opnieuw wordt mijn vooroordeel bevestigd; Ghanezen houden van dans. De muziek die wordt gedraaid bestaat voornamelijk uit Hiplife, Hiphop en R&B. Jongens en meisjes dansen intiem met elkaar, maar ook vriendinnen en vrienden dansen close. Dit is een geheel ander soort dans dan je ziet op bruiloften, of verjaardagen. De manier van dans die je in de nachtclubs ziet zou niet in het openbaar getolereerd worden door de oudere generatie, maar ook door de jongeren zelf, omdat ze weten dat het niet binnen de moraal van de samenleving past.

De jongeren die niet meer op school zitten en bijvoorbeeld werken geven in interviews veel vaker aan dat ze ieder weekend uitgaan. Het is niet de bedoeling om met het woord jeugdcultuur de jongeren van Tamale te generaliseren. Ik heb interviews afgenomen met jongeren op het TWC en jongeren uit de stad. Ook heb ik beide groepen enquêtes laten invullen, de resultaten waren over het algemeen in overeenstemming met elkaar, maar het waren toch beide geheel andere groepen met zeer uiteenlopende toekomstperspectieven. We zijn met jongens van het Cultural Centre meegegaan naar een concert. Het was een uitwisselingsprogramma tussen Denen en Ghanezen. Opvallend was dat het publiek razend enthousiast was wanneer er een bekende artiest van ‘eigen bodem’ kwam. Er was een reggae artiest die schijnbaar drie keer achter elkaar is uitgeroepen tot beste reggaeartiest van Ghana en de jeugd ging dan ook helemaal uit zijn dak toen deze band begon te spelen. Ze konden bijna alle nummers meezingen en de sfeer was dan ook helemaal top. Er was ook een Hiphop artiest uit Denemarken, hij was naast Rapper ook beat boxer, toen hij bepaalde beats begon na te bootsen gingen de jongeren echt helemaal uit hun dak. De R&B stijl van een andere Deense artieste viel ook erg goed in de smaak bij de jongeren. Ik vroeg aan de jongens die om me heen zaten wat ze het beste optreden vonden en allen waren helemaal blown away van de Hiphop artiest. ‘Hij is zo Cool’; zucht Hanan.

De enquêtes die zijn ingevuld door 20 jongeren, zowel meisjes als jongens tussen de leeftijd 18 en 24 en zowel studerende als werkende hebben een paar opvallende resultaten geleverd. Iedereen gaf als antwoord op de vraag; ‘welke dans vind je mooier; Traditionele dans, of Hiphop?’ als antwoord traditionele dans. De argumentatie hiervoor was ook over het algemeen hetzelfde; het leert mij over mijn eigen cultuur en de geschiedenis van mijn land. Hiermee wil ik aantonen dat ondanks de westerse stromen die van grote invloed zijn op de jeugdcultuur en de identiteitsvorming van de jongeren, zij sterk blijven vasthouden aan hun traditie, mede omdat dit van hen wordt verwacht. In het vorige hoofdstuk heb ik dit soort antwoorden bestempeld als sociaal wenselijk. De ongeschreven normen en waarden van de samenleving, de moraal ‘dwingt’ de jongeren om trots te zijn op hun traditie, dit krijgen ze van jongs af aan met de paplepel ingegoten, doormiddel van acculturatie (zie hoofdstuk één) Het geobserveerde gedrag van de jongeren leidt tot andere inzichten. De jongeren geven ook aan dat zij zijn opgegroeid in een andere wereld dan hun ouders en zij hebben van kinds af aan te maken gehad met invloeden van buitenaf. Hierdoor weten zij ook minder van hun eigen cultuur af. Idrissu (een student op het TWC) vertelt mij dat zijn ouders soms teleurgesteld zijn dat hij zo weinig van zijn eigen cultuur weet en hij zegt dat het niet eerlijk is. Als kind zijnde is hij gewoon opgegroeid met zowel Afrikaanse als westerse media en vroeg niemand hem

ooit iets. Nu hij ouder is en niet weet wat er precies gevierd wordt als er een feest in zijn buurt is, zijn ouders teleurgesteld.

Kortom jongeren zijn opgegroeid met westerse invloeden betreffende muziek en dans en dit heeft zijn sporen achtergelaten binnen de jeugdcultuur van Tamale. De binnenkomende stromen van Hiphop zijn gelokaliseerd en hiervan is onder andere Hiplife een resultaat. Binnen deze thesis staat de rol van dans als indicator van transformatieprocessen centraal. Specifiek gezegd is de seksualisering van dans mijn indicator om de rol van (het medium) dans binnen transformatieprocessen weer te geven. Deze seksualisering van dans heeft als beginpunt Hiphop en heeft mede via Hiplife zijn intrede gedaan binnen de jeugdcultuur. De vraag die dan rest is hoe jongeren gebruik maken van dit medium (dans) om te onderhandelen over bepaalde taboes? Of hoe bepaalde spanningsvelden vorm aannemen binnen deze context van verandering?

4.3 - Dansen als object voor verandering

De seksualisering van dans zoals wij die kennen van Hiphopclips op Televisie wordt door de meeste mensen geïnterpreteerd als seksualiteit. Daarnaast heeft het betrekking op de kenmerken die 'wij' toekennen aan vrouwelijkheid en mannelijkheid. Deze begrippen worden in de Hiphop videoclip voor veel jongeren geconstrueerd. Seksualiteit en gender hebben mede daarom ook een groot aandeel binnen deze thesis. De verandering is dan ook goed zichtbaar wanneer je kijkt naar het gedrag van de jongeren, de manier waarop ze zichzelf kleden en met elkaar praten. In het theoretische deel is naar voren gekomen dat Hiphop meer is dan muziek en dans, het is net als veel andere muziekstijlen een leefstijl. Veel jongeren proberen zich, met de beperkte middelen waarover ze beschikken, de kledingsstijl en houding van hun favoriete rapper aan te meten.

We zijn twee keer voor ons onderzoek bij de Gidipass (Een bar in het centrum) wat gaan drinken. Dit is de plek waar vrijwilligsters graag rondhangen en daarom ook Ghanese jongens die geïnteresseerd zijn in meisjes en aandacht. Voor ons niet de meest leuke omgeving, maar qua observatie de ideale plek. Er hangen standaard een paar jongens rond die uit zijn op één ding; een blank meisje aan de haak slaan. We lopen de trap op, ik werp een blik in de ruimte en zeg tegen Ischi; 'Oh nee he, daar heb je weer van die gasten'. Achterin staat een groepje, dat voor begrippen hier redelijk duur gekleed is. Ze hebben baggy kleren, petjes op en dikke sneakers aan. Ze voelen zich de stoere jongens van Tamale, dat blijkt uit hun lichaamstaal en houding. Ze kijken onze richting op en gauw kijk ik een andere kant op. Met opzet gaan we aan de tafel zitten die het meest uit hun zicht staat en we gaan met onze

rug naar hen toe zitten. Voordat we de kans hebben om de eerste slok van ons drankje te nemen staat één van hen voor onze neus met de opmerking; 'Hey Sweetie'. Zijn pet is versierd met nep diamanten en hij heeft een rode zakdoek om zijn nek (alsof het nog niet warm genoeg is). Zijn zwarte mouwloze shirtje hangt nonchalant over zijn baggy driekwart spijkerboek. Mijn ogen zakken naar beneden en ik word bijna verblind door de reflectie van de zon op zijn splinterwitte sneakers. (Hoe kan zoiets in rood zand?) Vriendelijk geven we antwoord op de standaardvragen hoe je heet, wat je komt doen, hoe oud je bent etc. En daarna geven we vriendelijk aan dat we nu werk moeten doen voor school. Hij blijft nog even aandringen, maar uiteindelijk loopt hij, zoals het een echte rapper betaamt breed en half door zijn knieën zakkend weg.

Dit is één van de vele soortgelijke observaties van jongens binnen de Hiphopcultuur in Tamale. Het gaat dus niet alleen om de manier waarop ze zich kleden, maar seksualisering van in dit geval dans heeft ook betrekking op gedrag en de houding die de jongeren zichzelf proberen aan te meten. De begrippen *performed* en *performative* zijn hieraan verbonden, hiermee kan mede de verandering van de moraal van de samenleving worden aangetoond, of in ieder geval het eerste stadium. Performance laat de manier zien waarop men zijn lichaam gebruikt in verschillende rollen. Bij het begrip *performative* gaat het om de manier waarop we sociale rollen en definities bevestigen en herbevestigen, construeren en reconstrueren. Het is logisch dat de performance afhankelijk is van het performative. Het gedrag en de manier waarop men zich kleed, praat etc. weerspiegelt vaak de onuitgesproken regels en wetten, normen en waarden van een samenleving. Het imago dat een groot deel van de jongens die van Hiphop houden zich proberen aan te meten is dat van stoer en macho, ook wordt er op een andere manier naar vrouwen gekeken. De performance van de jongens sluit in dit geval niet aan bij de performative van de samenleving en dit kan voor spanningen zorgen. Dat wil niet zeggen dat alle jongeren te spreken zijn over de manier waarop vrouwen worden neergezet binnen de Hiphop scène, een voorbeeld hiervan is Zumura (Studente TWC). Ze vindt dat de teksten binnen de Hiphop vrouwen generaliseren en dat dit nergens op slaat. 'Wat vind je dan van de manier waarop deze meisjes zich kleden en dansen?' vraag ik haar. Ze zegt dat ze het respectloos vind hoe de meisjes in de videoclippen zich kleden. Ook vindt ze dat de meiden zichzelf te koop stellen met de manier waarop ze dansen. Zelf zou ze nooit zo met een jongen dansen, laat staan op de televisie. De meerderheid van de jongens die ik gesproken heb zijn van mening dat de manier waarop meisjes in de videoclippen dansen sensueel is en dat dit eigenlijk niet door de beugel kan. Ze zijn wel allen van mening dat vrouwen hier respect voor zichzelf moeten hebben, uit de meerderheid van de enquêtes blijkt dat jongens vinden dat

meisjes zich ordinair en respectloos gedragen als gevolg van de beïnvloeding van westerse videoclippen. Wanneer ik het gedrag van meisjes in tamale hiernaast plaats blijkt dat dit een overdreven stelling is. Ook zijn ze van mening dat de muziekstijl vervroegd zwangerschap met zich meebrengt en soa, terwijl dit probleem in de praktijk toch echt te wijten is aan een minimaal voorlichtingsprogramma betreffende voorbehoedsmiddelen. De jongens daarentegen geven aan dat veel jongeren veel eerder met elkaar naar bed gaan, wanneer zij naar dit soort muziek luisteren en de videoclippen zien. Ze hebben gelijk wanneer ze stellen dat de teksten hiertoe aanleiding geven, maar het is kort door de bocht om te zeggen dat jongeren eerder met elkaar naar bed gaan, omdat ze Hiphop luisteren. Opvallend was dat veel jongens zeiden dat het de meisjes waren die beïnvloed werden en dat dit negatieve gevolgen op hun gedrag zou hebben. De meisjes gaven aan dat ze het een slechte invloed vonden hebben op de jeugdcultuur in het algemeen. Na het invullen van de enquêtes leggen de studenten hun pen neer en zetten hard de muziek op hun telefoon aan; de beats van Hiphop, R&B en reggaeton vullen de ruimte.

Gedurende mijn hele onderzoek heeft deze tweestrijd mij gefascineerd. Hoe kan een informant het ene moment razend enthousiast vertellen over Tupac Shakur, West Side en Hiphop en het andere moment vertelt precies diezelfde persoon over Hiphop alsof het de vernietiger van zijn eigen cultuur is. Dans wordt in Tamale door veel jongeren gebruikt om aan te tonen wie zij zijn en waar ze voor staan. Enerzijds is er de traditionele dans, die hen laat zien wat hun geschiedenis inhoudt, anderzijds is er de dans van de jeugdcultuur, de Hiplife, Hiphop en R&B. Het blijken twee verschillende werelden te zijn die niet geheel op elkaar aansluiten, beide dragen een bepaalde levensstijl en achtergrond met zich mee. De jongeren hebben mede door de beïnvloeding van media op jonge leeftijd een hybride identiteit. Hun gedrag en mening is het resultaat van het in contact komen van twee verschillende culturen. Voor de jongeren zelf, maar ook voor de samenleving als geheel kan dit spanningen op verschillende niveaus met zich meebrengen.

In dit hoofdstuk is de rol van dans binnen de context van verandering uiteengezet. De tweestrijd waarbinnen de jongeren zich bevinden met als gevolg de sociaal wenselijke antwoorden die ik verkregen heb. De manier van dansen die beïnvloed is door de seksualisering van dans, mijn indicator, binnen de jeugdcultuur sluit geheel niet aan op de moraal van de Tamalese samenleving. De lokalisering van Hiphop brengt ondanks zijn aanpassing met betrekking tot de samenleving, de nodige spanningen met zich mee.

Hoofdstuk 5

‘Spanningsvelden met betrekking tot verandering’

De invloed van het westen, in dit geval de lokalisering van de Hiphop cultuur, heeft voor de nodige spanningen gezorgd. In dit hoofdstuk ga ik dieper in op de verschillende soorten spanningen. In de eerste paragraaf worden de intra persoonlijke spanningen van sommige jongeren uiteengezet met behulp van de tegenstelling traditie versus moderniteit. Paragraaf twee laat verschillende inter-persoonlijke spanningen zien binnen de context van verandering, aan de hand van de onderwerpen sociale klasse en gender. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met een blik op intergenerationele spanningen.

5.1 Intra- persoonlijke spanningen; Traditie Versus Moderniteit

Gebleken is dat veel jongeren aangeven de kennis over hun cultuur belangrijk te vinden, of dit nou wel of geen sociaal wenselijk antwoord is, het reflecteert de normen en waarden van de samenleving. Het acculturatieproces beschreven in hoofdstuk vier laat zien dat jongeren op jonge leeftijd al in aanraking komen met het idee trots te zijn op hun cultuur en één van de manieren om dit uit te dragen is de ‘dance and drumming’ traditie. Jongeren vertellen dat ze aan de hand van ‘dance and drumming’ meer over hun eigen cultuur te weten komen en dat dit voor hen belangrijk is want zij zijn opgegroeid in een Tamale dat de nodige modernisering heeft ondergaan. Vooral de media zijn een grote rol gaan spelen binnen de samenleving. Gedurende mijn veldwerk heeft mij één aspect van mijn onderzoek het meest gefascineerd en dat is de tweestrijd, de intra- persoonlijke spanning waarin de jongeren zich bevinden. Enerzijds is er de Tamalese cultuur met zijn conventies, normen waarden en moraal en anderzijds is een stukje gelocaliseerde westerse media- invloed. Wanneer ik dit vertaal naar mijn onderwerp, namelijk dans komt hier grofweg; ‘dance and drumming’ versus Hiphop en Hiplife uit. De rol van dans binnen deze tweestrijd is het non- verbale communicatieve aspect, dans reflecteert in beide gevallen de normen en waarden van een andere samenleving en in het geval van een Hiplife komen deze beide samenlevingen iets dichter bij elkaar, maar daarvoor is onderhandeling nodig, want beide sluiten niet vlekkeloos op elkaar aan.

De sociaal wenselijke antwoorden die uit de enquêtes naar voren zijn gekomen, heb ik als sociaal wenselijk kunnen bestempelen, omdat de realiteit, het gedrag van de meeste jongeren, een geheel ander beeld geeft (onderscheid tussen de jongeren is er wel, voornamelijk tussen sociale klasse en gender, maar hier ga ik in paragraaf twee dieper op in.)

De moraal van de samenleving ‘verwacht’ van mensen dat ze trots zijn op hun cultuur, hun samenleving. Jongeren weten dit ook, omdat ze dit van huis uit meekrijgen. Maar ook op school wordt er op gehamerd dat ze trots zijn op hun cultuur, zo wordt er wekelijks meerdere malen het volkslied gezongen en ze krijgen les in bijvoorbeeld de dance and drumming traditie. Deze moraal brengt ook de daarbij passende normen en waarden van de samenleving met zich mee, evenals de taboes. De redenering dat Hiphopvideoclips aanleiding geven tot seksueel contact en dat dit schadelijk is voor de jeugd in Tamale werd door veel informanten als argument gebruikt om zich af te zetten tegen de westerse invloed. Het is vreemd dat er zo een verschillende uitkomsten zijn wanneer gedrag naast denken geplaatst wordt. Er valt niet te generaliseren betreffende dit onderwerp. Ieder individu beleeft dit op zijn of haar eigen manier.

De conclusie die uit de data-analyse naar voren komen is dat de norm trots te zijn op de eigen traditie geldt. Ondanks het feit dat sommige jongeren hier een andere mening over hebben, geven ze aan dit allemaal te zijn. Vooral meisjes zijn negatief over de invloed van Westerse Hiphop videoclips, maar vinden de muziek wel leuk en de manier waarop de dames dansen ook interessant. Ze zijn wel van mening dat de invloed die het achterlaat op de jeugd negatief is. Op dit gebied verkiezen zij toch liever traditie boven moderniteit en zijn de meisjes in hun denken vaak iets terughoudender dan jongens. Dit heeft naar mijn inzien te maken met het feit dat in Tamale een mannencultuur heerst en vrouwen dus onder andere nog moeilijker dan mannen hun daadwerkelijke mening hardop durven uit te spreken. De tweestrijd waarbinnen de jongeren zich bevinden blijft een moeilijk punt. De meeste jongeren geven aan dat ze vinden dat het Westen schuldig is aan het feit dat zij minder over hun eigen cultuur weten en dat traditie wegvaagt. Hiplife, de gelocaliseerde vorm van Hiphop is onder een groot deel van de jeugd ontzettend populair, omdat deze vorm zodanig binnen de cultuur past vinden veel jongeren het interessant. Maar Hiplife laat veel tekenen van de Amerikaanse Hiphopcultuur zien vooral de dansstijl in de clips, de seksualisering van dans, heeft hiermee zijn intrede gedaan in Tamale. Het provoceert dus ook de taboes binnen de samenleving. De rol van dans is non-verbaal communicatief, want deze daagt deze taboes in principe uit. De seksualisering van dans is hierbij de indicator.

5.2 Inter- persoonlijke spanningen; Sociale klasse en Gender.

(Idrissu, student TWC) 'De vrouwen in de Hiphopvideoclips zijn van slechte invloed op de meisjes hier in Tamale. Ze denken dat ze zich ook zo naakt moeten kleden en zich zo respectloos moeten gedragen.' Op de vraag of alleen de meisjes worden beïnvloed door de videoclips volgt het antwoord; 'Vrouwen zijn degene die respect voor zichzelf moeten hebben, zij zijn de dragers van onze cultuur, zij zijn degene die de Ghanese cultuur naar buiten moeten dragen..'

In de vorige paragraaf is duidelijk geworden dat het moderniseringsproces een grote invloed heeft gehad op de identiteitsvorming van de jongeren. Een groot deel van de jongeren die ik gesproken heb bevinden zich in een tweestrijd, namelijk enerzijds de trots op hun traditie en anderzijds ruimte maken binnen diezelfde traditie voor nieuwe invloeden. Zij geven aan dat ze geen keuze hebben en mee moeten gaan met de stromen vanuit het Westen. De seksualisering van dans is iets wat voor de jongeren bij wijze van spreken normaal is. Al zijn ze wel van mening dat het niet binnen de normen en waarden van de Ghanese samenleving past. Daarnaast is er gesproken over de leefstijl die het muziekgenre met zich meebrengt, vele jongeren proberen dit na te streven met de beperkte middelen die ze hebben. Ze weten dat het te ver van hun bed staat, maar komen er toch dag in dag uit mee in contact, ook dit heeft invloed op hun identiteit. De gelokaliseerde vorm van Hiphop; Hiplife zorgt ervoor deze 'afstand' kleiner wordt voor een aantal jongeren. De muziek heeft betrekking op hun leven en de problemen die er besproken worden zijn ook herkenbaar. Hierbij moet wel gezegd worden dat de wortels van Hiplife in Hiphop zitten en er ook aspecten binnen dit genre zijn die de heersende normen van de samenleving uitdagen. Dit alles valt binnen de context van verandering.

Er zijn verschillen in de data te ontdekken wanneer men sociale klasse binnen het onderwerp betreft. Er zijn grote verschillen in toekomstperspectief. De jongeren op het TWC geven aan dat ze een baan willen in de sector waar ze nu voor studeren. Ze zijn sceptischer over de westerse invloed met betrekking tot de seksualisering van dans. Zij zijn degene die aangeven dat dit een slechte invloed heeft op de jeugd. Mijn informanten die werkten bij het cultural centre waren meer beïnvloed door de Hiphopvideo's dat merkte je aan hun gedrag, manier van praten en denken. Hanan vertelt mij dat zijn ultieme droom een grote, dure auto met chauffeur is. Veel van de jongens die in het cultural centre werken hebben een vriendinnetje in Europa en sommigen zijn wel eens in Europa of Amerika geweest. Een ander voorbeeld is mijn oude dansleraar Awal, tijdens mijn vorige bezoek aan Ghana heeft hij mij

een aantal traditionele dansen geleerd. Hij was ontzettend goed en hij vertelde mij dat hij Afrikaanse danses op een dansacademie in Amerika ging geven. Tijdens mijn eerste bezoek dit keer aan het cultural centre vroeg ik naar Awal, ze vertelden mij dat hij in Amerika zat en waren gelijk erg enthousiast dat ik danses van hem had gehad. Awal heeft het gemaakt volgens hen en er wordt hier dan ook als een koning over hem gesproken. Voor veel jongens uit het Cultural centre bestaat hun droom uit werken in Europa of Amerika. Waarschijnlijk omdat zij ook dagelijks met toeristen en vrijwilligers in contact komen en niet specifiek bezig zijn met een opleiding die eindigt met een baan in Ghana.

Een ander voorbeeld van sociale klasse is mijn gesprek met Safura. Ze is achttien en daarmee de jongste informant, maar ze is ook dochter van de Chief van een bepaalde wijk van de stad. Ze is daarom opgegroeid met tradities en benadrukt hoe belangrijk het is dat de jeugd van tegenwoordig zijn of haar geschiedenis kent. Ze verteld me dat ze helemaal weg is van traditionele dans en muziek. Ze gaat niet op stap, omdat ze zich niet thuis voelt tussen de jeugd in de clubs. Alles is gericht op drank en seksueel contact volgens haar en ze wilt zich hier van distantiëren.

Het laatste punt in gender, de mannencultuur in Ghana kan niet buiten beschouwing worden gelaten wanneer er gesproken wordt over verandering. Mannelijke informanten geven aan dat Hiphopvideoclips een negatieve invloed hebben op vrouwen. Ze hebben geen respect meer voor zichzelf en gedragen en kleden zich fout. Vrouwen geven aan dat de hiphop videoclips een slechte invloed hebben op de jeugd in het algemeen. Studentes op het TWC vertelde me dat ze vaak nog niet aan trouwen dachten, ze wilden carrière maken. Ook het idee dat een man meerdere vrouwen mocht hebben stond hen niet aan, dat zou alleen maar problemen veroorzaken. Hier moet wel bij gezegd worden dat mannen dit ook als antwoord gaven. Het is voor jongens vaak moeilijk te bevatten dat ook de vrouwen beïnvloed worden door de westerse media, ze hebben het gevoel een stukje macht te verliezen. De normen en waarden van de samenleving worden blootgesteld en overdacht door een grote groep jongeren.

5.3 Intergenerationele spanningen.

'Twee oude dames in traditionele kledij zitten op een bankje in de schaduw op de bus te wachten die al ruim een uur te laat is. Een meisje loopt voorbij en gaat een stukje verderop zitten. Ze draagt een strakke jeans, hoge hakken en een strak truitje met een diep ingesneden veehals. De oude vrouwen kijken haar na en beginnen daarna met een afkeurende blik tegen elkaar te fluisteren..'

Ondanks dat mijn informanten voornamelijk jongeren tussen de 18 en 25 waren wil ik het belang van de intergenerationele spanning niet weglaten binnen deze thesis, hiermee bedoel ik het spanningsveld tussen de verschillende generaties. Al mijn informanten waren van mening dat de oudere generatie de seksualisering van dans afkeurt. Zij zijn van mening dat westerse invloeden (seksualisering van dans) schadelijk zijn voor de jeugd en het instanthouden van de eigen normen en waarden. Ook geven een aantal jongeren aan dat ze het een goed onderwerp zouden vinden waar de oudere generatie zich in zou moeten verdiepen. Gebleken is dat veel jongeren denken dat de invloed van westerse hiphopvideo-clips aanleiding geven tot seksueel contact en jongeren hierdoor geslachtsziektes krijgen en meisjes te vroeg zwanger raken. Zij vinden dat de oudere generatie zich over het taboe betreffende seksualiteit heen moet zetten en dat er meer voorlichting moet komen op scholen en thuis betreffende zwangerschap en geslachtsziektes. De oudere generatie keurt het gedrag van jongeren die in hun ogen te vrij omgaan met de invloeden af. Een meisje hoort respect voor zichzelf te hebben. Seks voor het huwelijk is niet gepast en jongen moeten respect voor meisjes hebben. Veel jongeren beginnen zich op hun beurt steeds vaker af te zetten tegen de mening van hun ouders. Sandra één van mijn informanten op het TWC was altijd weer de verassing van de dag. Ze verkocht lingerie en dit werd dan ook letterlijk door de klas gegooid, in principe is lingerie ook verkrijgbaar op de markt in het centrum, maar de dag erna zat ze met een zakje vol doosjes ‘morning- after’ pillen aan haar tafel! Ik vroeg haar hoe ze eraan kwam en of haar ouders wisten dat ze dit verkocht. Ze antwoordde met; ‘gekregen van iemand die ik ken en nee.’

Het is hierbij wel van groot belang om voorop te stellen dat alle jongeren die ik gesproken heb met groot respect over de oudere generatie praten. Dit is iets wat naar mijn inzien heel diep geworteld zit binnen de Ghanese cultuur, de onuitgesproken regel geldt; heb respect voor ouderen. Het respect voor ouderen in het algemeen staat hier dus niet ter discussie. De normen en waarden van de samenleving met betrekking tot bepaalde taboes wel. Zo vertelt een mannelijke informant mij dat hij het maar ouderwets vindt om met meerdere vrouwen getrouwd te zijn. Hij is van mening dat dit in de tijd van zijn ouders gebeurde en anno 2009 de jeugd in Tamale er anders over denkt. Ook het onderwerp huwelijkspartner werd door vele informanten benaderd met de instelling dat ze hun eigen partner wilden kiezen. De mening van hun ouders was wel belangrijk, maar de keuze maakten ze zelf. Steeds meer meisjes geven aan dat ze later hun eigen geld willen verdienen en eerst hun opleiding willen afmaken en dan pas aan trouwen toe zijn. Kortom een groot deel van de normen en waarden binnen de samenleving zijn binnen de context van verandering uitgedaagd, Dans als

non- verbale communicatie en de seksualisering van dans zijn tijdens mijn onderzoek indicatoren geweest om deze verandering weer te geven, aan te tonen.

Dit hoofdstuk heeft laten zien dat er binnen de context van verandering de nodig spanningen zijn op verschillende niveaus. Zo zijn persoonlijke en inter- persoonlijke spanningen besproken, maar ook intergenerationele. Dans heeft binnen dit geheel de rol van non- verbale communicatie op zich genomen en de seksualisering van dans was de indicator om deze verandering aan te tonen. De conclusie van mijn thesis die hierna zal volgen zal alle punten uit zowel de theorie, context en de empirische hoofdstukken nog een keer duidelijk op een rij zetten.

6 Afsluiting en Conclusie

Uit de inleiding is gebleken wat het doel was van mijn onderzoek, namelijk aan de hand van de manifestatie van seksualiteit van dans de rol van het medium dans beschrijven in sociale transformatieprocessen in Tamale. In het theoretische deel zijn verschillende belangrijke onderbouwingen naar voren gekomen om mijn uiteindelijke conclusie te verdedigen. Om te beginnen is dans geanalyseerd met de achterliggende gedachte dat dans een vorm is van non-verbale communicatie. De verschillende dansen van de ‘dance and drumming’ traditie laten ieder een verhaal zien uit de geschiedenis van de regio. In het theoretische deel is er verwezen naar Kaeppler en het belang om een dans te interpreteren vanuit de regels van een bepaalde samenleving. Dans kan naast het uitbeelden van een verhaal uit de geschiedenis ook de functie hebben om de normen en waarden van een samenleving te reflecteren. De moraal van de samenleving wordt aan de hand van non-verbale communicatie vertaald door dans/ bewegingen. Dans kan wanneer we deze gedachtegang volgen dus een indicator zijn van verandering, het heeft namelijk de kracht om bepaalde normen en waarden uit te dragen en kan hierdoor taboes doorbreken, of in ieder geval ter discussie stellen.

De westerse invloeden waar ik me op gefocust heb, hebben betrekking op hiphopvideoclips. Mede aan de hand van deze videoclips doet de seksualisering van dans zijn intrede bij de jeugd van Tamale. In het theoretische deel is gesproken over de lokalisering van de hiphopcultuur. De gedachtegang is namelijk als volgt; hetgeen het land binnenkomt van invloeden wordt niet klakkeloos overgenomen, mensen herinterpreteren en reconstrueren dit en maken hier een zodanig concept van dat binnen de eigen samenleving past. Hiplife is in dit geval de gelocaliseerde vorm van de hiphopcultuur. Veel jongeren die ik gesproken heb zijn razend enthousiast over dit fenomeen evenals over de Amerikaanse hiphopcultuur. Dit fenomeen brengt ook een andere stijl van dans met zich mee, hiphopvideoclips worden gekenmerkt door de seksualisering van dans. Seksualiteit is binnen de Tamalese samenleving een redelijk taboe. Voor mijn onderzoek heb ik informele gesprekken en diepte-interviews gehad met veel jongeren tussen de 18 en 25 jaar. Dit waren zowel studenten als niet studenten, jongens en meisjes. Het belang van de verschillende kenmerken van de informanten (gender, sociale klasse) is uitgewerkt in het empirische deel.

Kort en bondig zal ik de data analyse die in deze empirische hoofdstukken hebben plaatsgevonden op een rij zetten. Deze beknopte samenvatting is eveneens de argumentatielijn die naar mijn conclusie zal toewerken. In het eerste empirische hoofdstuk is ingegaan op de rol van dans binnen de Tamalese samenleving, gebleken is dat de ‘dance and drumming’

traditie veel respect met zich meebrengt. Veel jongeren geven aan de kennis hierover belangrijk te vinden, omdat het fenomeen hen leert over hun eigen cultuur. De jongeren komen al op jonge leeftijd in aanraking met deze vorm van dans en er is aangetoond dat hier sprake is van een acculturatieproces. De kennis over traditionele dans is volgens hen van groot belang, want volgens informanten is de kennis van de Ghanese tradities onder de jeugd afgenomen. Met deze kennis wordt bedoeld op bijvoorbeeld het kennen van de achterliggende gedachte bij ceremonies of nationale feestdagen. De oorzaak hiervan is volgens hen het proces van globalisering. Het feit dat ze van jongs af aan, onder andere via de media, in contact zijn gekomen met andere denkwijzen en een andere set van normen en waarden heeft volgens veel jongeren gezorgd voor een devaluatie van de kennis van de Ghanese tradities.

Het tweede hoofdstuk heeft betrekking op dans als indicator van verandering. Dit deel laat onder andere zien dat de westerse invloed van hiphopvideoclips een grote invloed heeft op het gedrag van de jongeren die zich aangetrokken voelen tot deze stijl. Binnen de jeugdcultuur zijn er veel jongeren die zich het gedrag en de kledingstijl van hun favoriete rapper proberen eigen te maken, met de beperkte middelen waarover zij beschikken. Ook is gebleken dat de dans binnen de jeugdcultuur (tijdens het uitgaansleven) veel tekenen van seksualiteit laat zien, iets wat niet aansluit op de moraal van de samenleving. Veel informanten vertellen me dat ze de westerse invloed als negatief ervaren, omdat het een slechte invloed heeft op de jeugd van Tamale. Hiphopvideoclips zouden aanleiding geven tot seksueel contact, hierdoor raken meisjes vervroegd zwanger en krijgen jongeren geslachtsziektes. Zij geven aan dat ze traditionele dans verkiezen boven hiphop. Ik heb dit in mijn thesis bestempeld als een sociaal wenselijk antwoord, want het gedrag van de jongeren laat geheel andere dingen zien. Dit is meteen de aanzet tot het derde hoofdstuk.

Hier wordt namelijk dieper ingegaan op de verschillende spanningen die er zijn binnen de context van verandering. De jongeren die zich aangetrokken voelen tot de Hiphopcultuur weten dat deze een aantal aspecten met zich meebrengt die niet aansluiten op de normen en waarden van de samenleving. De seksualisering van dans is er hier één van. Deze hele situatie brengt voor veel jongeren een bepaalde tweestrijd met zich mee, die ik als hiphop versus 'dance and drumming' heb bestempeld met hiplife als middenweg. Deze middenweg blijkt problematisch te zijn, omdat beide stijlen geheel niet op elkaar aansluiten. Dit zorgt voor een spanning. De tweestrijd, ook wel de persoonlijke spanning genoemd, zorgt ervoor dat de denkwijze en het gedrag van veel jongeren niet parallel lopen. Naast de persoonlijke spanningen die verandering met zich meebrengt zijn er ook nog de inter-persoonlijke spanningen. Gender en sociale klasse zijn twee belangrijke categorieën wanneer er gekeken

wordt naar de mate waarin veel jongeren beïnvloed worden. In Tamale is er sprake van een mannencultuur. De norm geldt dat vrouwen de cultuurdragers zijn en zij degenen zijn die respect voor zichzelf moeten hebben. Veel van mijn vrouwelijke informanten waren daarom ook wat terughoudender wanneer er onderwerpen als de seksualisering van dans werden aangesneden. Ook hier kwam ik tot andere conclusies wanneer gedrag naast de denkwijze werd geplaatst. Meisjes staan net zo goed onder invloed en voelen zich net zo goed aangetrokken tot de westerse hiphopvideoclips. Veel jongens gaven aan dat ze vonden dat vrouwen zich ordinair gingen gedragen wanneer ze het gedrag van de meisjes uit de videoclips probeerden te imiteren. Het verliezen van een stukje macht speelt hier bij veel jongens naar mijn mening ook mee. Naast het gender aspect speelt sociale klasse ook een rol binnen mijn onderzoek. Gebleken is dat studenten over het algemeen iets realistischer zijn wanneer het de westerse invloed betreft. Zij zijn over het algemeen vooral gefocust op hun studie, wat ook logisch te verklaren is als men bedenkt dat studeren in Tamale een voorrecht is. Mijn informanten die werkten bij het cultural centre, of in de horeca krijgen meer mee van de westerse invloeden. Dit komt onder anderen omdat zij ook meer met vrijwilligers en toeristen in contact komen, maar ook omdat zij een geheel ander toekomstperspectief hebben.

Het laatste onderwerp dat behandeld is in deze thesis betreft de intergenerationele spanningen. Het feit dat veel jongeren in een ander Tamale zijn opgegroeid dan hun ouders heeft voor de nodige spanningen gezorgd. Zo geven veel jongeren aan dat er wel degelijk sprake is van seks voor het huwelijk en dat het hebben van meer dan één vrouw maar ouderwets is. Er staan dan ook de nodige normen en waarden ter discussie, dit wordt alleen niet direct uitgesproken, omdat spreken over onderwerpen als seks taboe is. Dans is hierbij dus de perfecte non-verbale communicatieve indicator. Aan de hand van de seksualisering van dans in clubs en de manier waarop jongeren over dit onderwerp praten heb ik kunnen aantonen dat er wel degelijk sprake van verandering is. Alleen al het idee dat de Ghanese muzikzender ook videoclips bevat waar seksualiteit centraal staat duidt al op het feit dat er verandering heeft plaatsgevonden. Ook het feit dat veel jongeren aangeven nog maar weinig van de Ghanese traditie af te weten wordt aan de hand van dans uiteen gezet. ‘Dance and drumming’ is een medium binnen de samenleving om de traditie in ere te houden en aan de hand van acculturatie hoopt men dat dit blijft voortbestaan.

Het probleem is dat veel kinderen rond de leeftijd van twaalf nog meer van deze invloed meekrijgen dan mijn informanten en de hiphopcultuur ook onder hen leeft. Op verjaardagsfeestjes zie je deze kinderen dan ook allerlei hiphoppasjes uit clips imiteren. Hiermee wil ik aantonen dat dans een perfecte indicator kan zijn om processen van

transformatie te observeren. De functie van non-verbale communicatie zorgt ervoor dat dans de kracht heeft om bepaalde normen en waarden van een samenleving te reflecteren. In mijn thesis is gebleken dat veel normen en waarden van de Tamalese samenleving onder vuur liggen. Het feit dat de jongeren zich in een tweestrijd bevinden kan zorgen dat de denkwijze en het gedrag van iemand niet op elkaar aansluiten. Om toch tot conclusies te kunnen komen, heeft de manifestatie van seksualiteit in dans mij als indicator van verandering goed geholpen. Kortom, dans kan voor antropologisch onderzoek een interessant fenomeen zijn en moet niet onderschat worden wanneer men een bepaalde samenleving onderzoekt.

Literatuur

Hanna, J.L. 1979 'To dance is Human; A theory of non verbal communication' Austin; University of Texas press.

Inda, J.X. & Rosaldo, R. 2002 '*The anthropology of globalization*' a reader Blackwell Publishing Ltd. pp. 498

Kaepler, A.L. 2000 'Dance ethnology and the anthropology of dance.' *Dance research journal* 32: (1) pp. 116-125.

Matley, C.M. & Henderson, G.R. 2008 'The global hiphop diaspora; understanding the culture' *Journal of bussines research* 61: (3) 243- 253.

Nagel, J. 2003 '*Race, Ethnicity and sexuality: intimate intersections, forbidden frontiers*' New York Oxford, Oxford University Press pp.308

Spencer, P. 1985 '*Society and the dance; the anthropology of process and performance*' Cambridge and New York, Cambridge University press.

Bijlage 1

Reflectieverslag

Mijn onderzoeksperiode in Ghana heb ik als zeer positief ervaren. Het feit dat ik al eerder in Ghana was geweest en bij hetzelfde gastgezin kon verblijven heeft zeer voordelig voor mij en mijn medestudente uitgewerkt. Dit was onder andere heel nuttig voor mijn informanten kring, ik kende al veel mensen en was bekend met de gang van zaken in Tamale. Het was fijn en voordelig om bij een gastgezin te verblijven, op deze manier zit je de gehele dag tussen de mensen en dit heeft naar mijn mening een positieve invloed gehad op mijn onderzoek. De rol van onderzoeker was op een begin van de veldwerkperiode een beetje onwennig. Een begin maken was mijn eerste struikelblok, vragen als; Welke locaties kies ik uit? En hoe zal ik het aanpakken? waren mijn grootste zorg in de beginfase van onderzoek doen. Het in contact komen met mensen was echter geen enkel probleem.

In de eerste week van ons verblijf in Tamale zijn we op een universiteit (Tamale Workers College, TWC) langs geweest. We hebben gevraagd of de studenten wilden meewerken aan ons onderzoek. We zijn alle klassen afgegaan, hebben ons voorgesteld en het onderwerp van ons onderzoek uitgelegd en gevraagd of de geïnteresseerden na de les zin hadden om een praatje te maken. De jongens op het TWC waren direct enthousiast en zij hebben vanaf moment één veel aan het onderzoek bijgedragen. Ook de jongens uit de stad, die we dagelijks bij het Cultural centre gingen opzoeken, werkten goed mee en vonden dit zelf ook leuk om te doen. De enige complicatie waar ik tegenop gelopen ben was het contact leggen met meiden. Meisjes waren beduidend een stuk terughoudender dan de jongens. Dit probleem heb ik opgelost door iedere dag mijn gezicht te laten zien en naast zelf op meiden afstappen, ook mijn mannelijke informanten te vragen of ze mij zouden willen voorstellen aan hun vriendinnen. Deze strategie heeft zijn vruchten afgeworpen en uiteindelijk had ik ook het vertrouwen van de meiden gewonnen.

Na de eerste twee weken zat er al meer vaart in. Ik wist welke kant ik op wilde gaan en hoe ik alles precies ging aanpakken. Vanaf toen is eigenlijk alles naar wens verlopen. Het viel me uiteindelijk erg mee, ik kijk er vooral op terug als een fantastische tijd die ik heb doorgebracht met mijn gastgezin, informanten en vrienden daar. Ik vond het fantastisch om te zien hoe bereid de jongeren waren om mee te werken aan mijn onderzoek, maar ook hoe nieuwsgierig ze waren naar mijn onderwerpen en hoe fel de discussies (tussen informanten) soms waren. Ze gingen er helemaal in op, dit was ontzettend mooi om te zien. Ik wist vooraf al dat het een fantastische periode ging worden, maar gebleken is, dat het nog beter was dan

ik had durven hopen. Ik wil niet zeggen dat ik het makkelijk vond om onderzoek te doen, dat verre van, maar de omstandigheden in Tamale hebben ervoor gezorgd dat ik er met veel plezier op terug kan kijken.

Samen met Sandra op TWC

In de straat op een Fanmilk ijsjes fiets

Tamale Workers College

Bijlage 2 Summary

The essence of this paper is to represent dance as an important indicator while studying changing structures within a certain society. One of the important elements of dance is the function that it can represent of non-verbal communication. When we follow this way of thought it becomes clear that dance has the power to reflect the standards and values of a community. My field of research was Tamale, (northern Ghana region).

Tamale has a rich tradition of dance and music, called 'dance and drumming'. This is an important phenomenon within the social community. The youth thinks this form of cultural expression is very important, because it teaches them about their own history. From a young age on, the children are coming in touch with this style of dance and tradition. The process of acculturation tries to keep the tradition alive. This is necessary when we believe a big part of the youth in Tamale, because there is a process of change going on. They told me they grew up in the totally different Tamale than their parents did. From their childhood on they are being influenced by the western world. The media is playing a big role in this process of influence. My focus is the influence of hip hop music videos, because this style (hip hop) is very popular among the youth. My population covers youngsters between the age of 18 and 25. Among them were boys and girls, students and working youngsters. A big part of the youth in Tamale loves the Hip hop culture with its origins in America. There is even a style called 'Hiplife', this is the African localized form of hip hop. The influence that is crucial is the sexual aspect of dance within these music videos.

The term sexuality is a taboo in Tamale. Girls have to have self-respect and having sex before getting married is a disgrace. The influence discussed above causes a lot of tension as well within the community. For the youth it is difficult to cope with the tension that it creates on the personal level. A lot of them find themselves in a struggle between Ghanaian tradition on the one hand and western influence on the other. Many blame the western influence for the loss of knowledge of tradition among them. They also argue that the hip hop music videos have a negative influence on the youth especially the girls. Their behavior is out of control and there is the problem of teenage pregnancy. The problem is that the way of thinking isn't matching with the behavior of the same person. Dance contributes in this part to function as non-verbal communication. The fact that the media in Tamale shows sexuality in dance during prime time says a lot about the changing moral of the society. This changing moral causes a lot of tension within the community and dance seems to be a perfect indicator to investigate this tension and this pattern of change.

